

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 32 (672) ■ 21 avqust 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə Toplantısı keçirilmişdir

Avqustun 16-da Qəbələdə, Heydər Əliyev Konqres Mərkəzində Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDŞ) III Zirvə toplantısı keçirilmişdir. Tədbirdən əvvəl Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev toplantıda iştirak etmək üçün Qəbələdə səfərdə olan Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül, Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev və Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Sapardurdu Toyliyevlə görüşmüşdür. Görüşlərdə Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısının əhəmiyyətindən danışılmış, tədbirin dost və qardaş ölkələr olan türkdilli dövlətlərin siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığına töhfə verəcəyi bildirilmişdir.

Toplantıda çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünyada türk ələminin gücləndiyini, türk ələminin böyük coğrafiyanı əhatə etdiyini, türkdilli dövlətlər arasında geniş əməkdaşlıq platformasının yarandığını diqqətə çatdırmışdır: «Bizim xalqlarımızı ortaq tarix, mədəniyyət, müstəqil dəyərlər birləşdirir. Əsrlər boyu bizim xalqlarımız bir-biri ilə sıx əlaqədə olmuşdur, əməkdaşlıq etmişik, bir yerdə yaşamış, bir-birimizə dayaq, arxa olmuşuq. Bu gün isə müstəqil dövlətlər kimi biz bütün məsələlərdə bir yerdəyik, bir yerdə olmalıyıq».

Dövlətimizin başçısı türk mədəniyyətinin daha da inkişafı məqsədilə Azərbaycan

can tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüsün - Türk Mədəniyyətinə Dəstək və Türk İrsinin Qorunması Fondunun təzliklə yaradılmasının çox önəmli hadisə olacağını da bildirmişdir.

Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Qəbələdə səfərdə olan Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül, Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev və Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Sapardurdu Toyliyevlə görüşmüşdür. Görüşlərdə Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısının əhəmiyyətindən danışılmış, tədbirin dost və qardaş ölkələr olan türkdilli dövlətlərin siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığına töhfə verəcəyi bildirilmişdir.

Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev çıxışında türkdilli ölkələrin demir yolu ideyasının gerçəkləşməsi üçün birgə səy etməyə çağıraraq bu layihənin türk dünyasının birliyinə gücləndirilməsinə diqqət yetirməyin lazım olduğunu da nəzərə çatdırmışdır.

Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev çıxışında türkdilli ölkələrin demir yolu ideyasının gerçəkləşməsi üçün birgə səy etməyə çağıraraq bu layihənin türk dünyasının birliyinə gücləndirilməsinə diqqət yetirməyin lazım olduğunu da nəzərə çatdırmışdır.

birinə daha yaxın olacaq və gələcəyimiz ortaq olacaqdır».

Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül qeyd etmişdir ki, türk dünyası böyük mədəniyyətin mühüm bir hissəsini təşkil etməkdədir. «Türk dövlətləri olaraq öz aramızda sərgiləyəcəyimiz əməkdaşlıq və homroylik, sübhə-siz, Afro-Avraziya bölgəsinin sülh, sabitlik və rifahına da töhfə verəcəkdir. Ölkələrimiz arasında «altı dövlət, tək millət» şüarı ilə həyata keçirdiyimiz əməkdaşlıq bərabər, qarşılıqlı hörmət əsasında irəliləməkdə davam edir». Bildirmişdir ki, global iqtisadi potensial mərkəzi Atlantik okeandan Sakit okeana keçməkdədir. Belə bir vəziyyətdə türk dünyasının geoiktisadi əhəmiyyəti də artmışdır. Türkiyənin, Azərbaycanın, Türkmənistanın, Qırğız Respublikasının, Qazaxıstanın və Özbəkistanın

qısmi potensialı 4.8 milyon kvadrat kilometrlik sahədə dünyada yeddinci, 140 milyon əhali ilə doqquzuncu, 1,5 trilyon ABŞ dolları dəyərində ümumi hasilatı ilə 13-cü yerdədir. Bu sıralamalarda türk dünyası global ölçüdə sahib olduğu coğrafi və demografik potensialdan aşarı bir iqtisadi göstəriciyə malikdir. Bu mənada «İpək yolu» türk dünyasının iqtisadi rifahının və siyasi təsirinin açarındır. Ona görə «İpək yolu»nu yenidən bərpa etmək strateji bir prioritet olmalıdır.

Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Sapardurdu Toyliyev türk dövlətləri arasında güclənən birliyin, əməkdaşlığın daha sıx inteqrasiyaya səbəb olacağına, elmi-mədəni-humanitar layihələrin reallaşmasının xalqlarımızın qarşılıqlı mənəvi zənginləşməsinə və

yaxınlaşmasına xidmət edəcəyinə inandığını diqqətə çatdırmışdır.

Tədbirdə çıxış edən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının baş katibi cənab Xəlil Akıncı təşkilat üzv ölkələr arasında bir çox sahələrdə ikitərəfli formatda əməkdaşlığın çoxtərəfli əməkdaşlığa çevrildiyini bildirmiş, nəzərdə tutulan planlar və layihələr barədə məlumat vermişdir.

Tədbirin sonunda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül, Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev və Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Sapardurdu Toyliyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısının bəyannaməsini imzalamışlar.

Tədbirin sonunda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Prezidenti Abdullah Gül, Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Almazbek Atambayev və Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Sapardurdu Toyliyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının III Zirvə toplantısının bəyannaməsini imzalamışlar.

ni və Yeni Azərbaycan Partiyası Balakən rayon təşkilatının inzibati binasının açılışında iştirak etmiş, Balakən rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşdür. Katex kəndində inşa olunan soyuducu anbar kompleksinin açılışında iştirak edən dövlət başçısı Balakənə səfərini başa çatdıraraq Zaqatalaya gəlmişdir. Əvvəlcə ümummilli liderin abidəsini ziyarət etmiş, sonra «Tumuc» uşaq bağçasının açılışına qatılmış, Heydər Əliyev Mərkəzinin binasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olmuşdur. Zaqatala şəhərinə suyun verilməsi mərasimində iştirak edən prezident İlham Əliyev rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşdür.

«Biz Qafqaz regionunda, Xəzər regionunda, MDB çərçivəsində, aparıcı beynəlxalq strukturlarda sıx qarşılıqlı fəaliyyət göstəririk. Biz Rusiya ilə Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığının mühüm istiqamətlərini etiraf edirik, onun gələcək inkişafına, ilk növbədə, əlbəttə, ticari-iqtisadi sahədə inkişafa dair planlar cızdıq». V.Putin onu da vurğulamışdır ki, Rusiya ənənəvi olaraq Azərbaycan ilə ticarət dövriyyəsinə aparıcı yerlərdən birini tutur. Azərbaycanda 500-dən çox Rusiya şirkəti işləyir, onların fəaliyyəti sosial-iqtisadi inkişaf üçün ön mühüm sahələrin geniş spektrini əhatə edir.

Səfər çərçivəsində Rusiya Prezidenti Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevlə birgə Dağüstü parkda olmuş, yəni qurulan parkdan Bakının mənzərəsini seyr etmişlər. Prezidentlər sonra Rusiyanın Xəzər Flotiliyasının Bakıda qeyri-rəsmi səfərdə olan «Dağıstan» raket gəmisinə və Azərbaycan Hərbi Dəniz Donanmasının «Bakı» gözətçi gəmisinə baxmış, «İçərişəhər» Dövlət Tarix-Memariyyət Qoruğunu gəzmişlər.

Azərbaycan-Rusiya münasibətləri çox dinamik, müsbət və uğurla inkişaf edir

Avqustun 13-də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycana rəsmi səfər etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşən Rusiyanın dövlət başçısı ölkələr arasında münasibətlərin çox dinamik, müsbət və uğurla inkişaf etdiyini bildirmiş, əlaqələrin şaxələndirilmiş xarakter daşdığını diqqətə çatdırmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, Rusiya-Azərbaycan münasibətləri ilböl yüksələn xətlə inkişaf edir, xüsusilə humanitar istiqamətlərdə əməkdaşlıq geniş xarakter alır. Hər iki ölkə dünya iqtisadiyyatında baş verən çətinliklərə baxmayaraq, iqtisadi əlaqələrin yüksəlməsinə nail olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizə səfərinin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərin geniş spektri üzrə fikir mübadiləsinin aparılacağını bildirmişdir: «Münasibətlərimizin gündəliyi çox genişdir. Əməkdaşlıq çoxplanlı və çoxtərəfli, demək olar ki, bütün sahələri əhatə edir. İqtisadi əlaqələr, humanitar sahə, nəqliyyat, regional təhlükəsizlik və bütün məsələlər üzrə mövqelərimiz oxşardır».

Dövlət başçılarının geniş tərkibdə görüşündən sonra Azərbaycan-Rusiya sənədlərinin imzalanma mərasimi olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə «Neftyanaya kompaniya» («Rosneft») arasında əməkdaşlıq haqqında saziş, Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə Rusiya Federasiyası Mülki Müdafiə, Fövqəladə Hallar və Təbii Fəlakətlərin Nəticələrinin Aradan Qaldırılması Məsələləri üzrə Nazirliyi arasında 2013-2015-ci illər dövrü üçün kompleks əməkdaşlıq planı, Azərbaycan Respublikası hökuməti ilə Rusiya Federasiyası hökuməti arasında aviasiya axtarışı və xilasetmə sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş imzalanmışdır. Həmçinin tərəflər Rusiya-Azərbaycan dövlət sərhədindən «Samur» - «Yaraq-qazmalar» buraxılış məntəqələri rayonunda Samur çayı üzərində avtomobil körpüsü tikilməsi və 2015-ci ilə qədər olan dövrdə Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında humanitar sənədlərin imzalanması.

Sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra prezidentlər - İlham Əliyev və Vladimir Putin bəyanatlarla çıxış etmişlər. Azərbaycan Prezidenti bildirmişdir ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər dostluğa, mehriban qonşuluğa, xalqlarımızın tarixinə, onların ortaq taleyinə, bu gün isə həm də qarşılıqlı maraqlara, möhkəm bazaya əsaslanır. «Siyasi sahədə münasibətlərimizin necə inkişaf etməsindən çox razıyıq. Biz beynəlxalq təşkilatlarda dostlar, tərəfdaşlar kimi əməkdaşlıq edirik. Biz bir-birimizi beynəlxalq qurumlarda dəstəkləyirik və gələcəkdə də beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstək siyasətini davam etdirəcəyik». Prezident İlham Əliyev enerji təhlükəsizliyi sahəsində fəal əməkdaşlığa toxunmuş, yeni imzalanmış sazişin neft-qaz sahəsində yeni səhifə açdığını diqqətə çatdırmışdır.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin bəyanatında bildirmişdir ki, Azərbaycan Rusiyanın çoxdankı, ənənəvi və etibarlı tərəfdaşdır. «Biz Qafqaz regionunda, Xəzər regionunda, MDB çərçivəsində, aparıcı beynəlxalq strukturlarda sıx qarşılıqlı fəaliyyət göstəririk. Biz Rusiya ilə Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığının mühüm istiqamətlərini etiraf edirik, onun gələcək inkişafına, ilk növbədə, əlbəttə, ticari-iqtisadi sahədə inkişafa dair planlar cızdıq». V.Putin onu da vurğulamışdır ki, Rusiya ənənəvi olaraq Azərbaycan ilə ticarət dövriyyəsinə aparıcı yerlərdən birini tutur. Azərbaycanda 500-dən çox Rusiya şirkəti işləyir, onların fəaliyyəti sosial-iqtisadi inkişaf üçün ön mühüm sahələrin geniş spektrini əhatə edir.

Səfər çərçivəsində Rusiya Prezidenti Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevlə birgə Dağüstü parkda olmuş, yəni qurulan parkdan Bakının mənzərəsini seyr etmişlər. Prezidentlər sonra Rusiyanın Xəzər Flotiliyasının Bakıda qeyri-rəsmi səfərdə olan «Dağıstan» raket gəmisinə və Azərbaycan Hərbi Dəniz Donanmasının «Bakı» gözətçi gəmisinə baxmış, «İçərişəhər» Dövlət Tarix-Memariyyət Qoruğunu gəzmişlər.

Prezident İlham Əliyev şimal-qərb bölgəsinə səfər etmişdir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev şimal-qərb bölgəsinə səfəri çərçivəsində avqustun 14-də İsmayıllı rayonunda olmuşdur.

Dövlət başçısı əvvəlcə İsmayıllı şəhərinin mərkəzində ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət etmiş, sonra yeni avtovağzalın açılışında iştirak etmişdir. Prezident İlham Əliyev İsmayıllı şəhərinə içməli suyun verilməsi mərasimində iştirak etmiş, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşdür. Tikili fabrikinin açılışında da iştirak edən dövlətimizin başçısı İvanovka-Hacıhətəmli-Mollaisaqlı avtomobil yolunun və «İsmayıllı-1» Su Elektrik Stan-

siyasının istifadəyə verilməsi mərasimində qatılmışdır.

Qəbələ rayonuna səfər edən prezident İlham Əliyev Heydər Əliyev parkında ümummilli liderin abidəsini ziyarət etmiş, Heydər Əliyev Konqres Mərkəzinin və «Aqro Kompleks Qəbələ» MMC-sinin aqrar-sənaye kompleksinin, «Qafqaz Karvansaray» hotel kompleksinin, yenidən qurulan Qaraməryəm-İsmayıllı-Şəki avtomobil yolunun Qəbələ-Oğuz hissəsinin açılışlarında da iştirak etmişdir. Sonra Oğuz rayonuna səfərə gələn prezident İlham Əliyev şəhərin mərkəzindəki Heydər Əliyev parkında ümummilli liderin abidəsini ziyarət etmiş, inşa edilən Heydər Əliyev Mərkəzində tikinti işlərinin gedişi ilə tanış

olmuş, şəhərə içməli suyun verilməsi mərasimində iştirak etmiş, su təchizatının yenidən qurulması və kanalizasiya sistemlərinin yaradılması layihəsinə baxmışdır. Dövlət başçısı 2 nömrəli körpülər evi-uşaq bağçasının açılışında iştirak etmişdir.

Prezident İlham Əliyev Oğuz səfərini başa çatdıraraq Şəkiyə gəlmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin Şəki şəhərinin mərkəzindəki abidəsini ziyarət edən dövlətimizin başçısı sonra rayonun Aşağı Küngüt-Aydınbuluq avtomobil yolunun açılışında iştirak etmiş, Sabit Rəhman adına Şəki Dövlət Dram Teatrının binasında aparılan əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinin gedişi ilə tanış olmuş, «Şəki Xanlarının

evinin açılışına qatılmışdır. Sonra Qax rayonuna gələn prezident İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət etmiş, sonra yenidən qurulan Şəki-Qax-Zaqatala avtomobil yolunun Şəki-Qax hissəsinin istifadəyə verilməsi, Qax Olimpiya İdman Kompleksinin və Heydər Əliyev Mərkəzinin açılış mərasimlərinə qatılmışdır. Qax şəhərinin su təchizatı və kanalizasiya sistemləri kompleksinin, «El Resort» hotelinin Konfrans Mərkəzinin istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak etmişdir.

Avqustun 17-də Balakən rayonuna səfərini ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət etməklə başlayan Azərbaycan Prezidenti rayon Mədəniyyət Mərkəzi-

2 «Asan İmza»nın tətbiqi ilə bağlı yeniliklər vergi ödəyicilərinə izah olunur

3 Nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması üzrə təkliflər paketi hazırlanıb

5 İnsan resurslarının inkişafı diqqət mərkəzindədir

6 İnvestisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi prioritet vəzifələrdəndir

2013-cü ilin ilk yeddi ayında

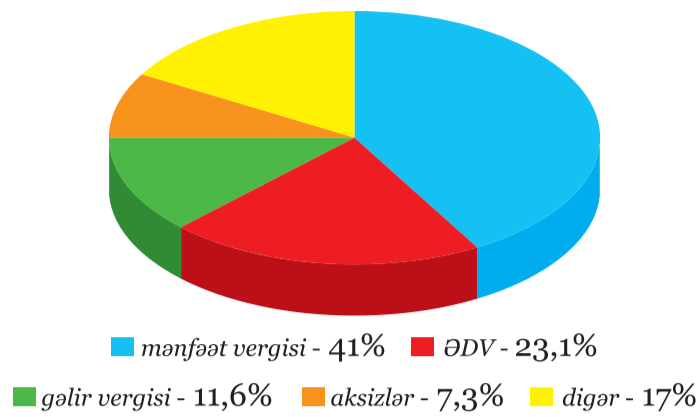
2013-cü ilin yanvar-iyul aylarında Vergilər Nazirliyi tərəfindən dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının həcmi 4 milyard 104 milyon 697,5 min manat təşkil etmişdir.

Bu məbləğin 41%-i mənfəət vergisinin, 23,1%-i əlavə dəyər vergisinin, 11,6%-i fiziki şəxslərin gəlir vergisinin, 7,3%-i aksizlərin, 17%-i isə digər vergilərin payına düşür.

Qeyri-neft-qaz sektoru üzrə büdcəyə 2 milyard 143 milyon 913,7 min manat vəsait daxil olmuşdur.

Yanvar-iyul aylarında respublika üzrə 45 min 628 vergi ödəyicisi, o cümlədən elektron qaydada 29 min 69 (63,7%)

Vergi daxilolmaları (yanvar-iyul 2013)

vergi ödəyicisi qeydiyyatda alınmışdır. 1 avqust 2013-cü il tarixə qeydiyyatda olan vergi ödəyicilərinin ümumi sayı 520 min 986 olmuşdur. 2013-cü ilin yanvar-iyul ayları ərzində respublika üzrə elektron formada göndərilmiş bəyannamələrin xüsusi çəkisi 90,7% təşkil etmişdir.

«Asan İmza»nın tətbiqi ilə bağlı yeniliklər vergi ödəyicilərinə izah olunur

Avqust ayının 16-da Bakı şəhəri Vergilər Departamentində Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin istismara verilməsi ilə bağlı vergi ödəyicilərinə göstərilən elektron xidmətlərə həsr olunmuş görüş keçirilmişdir. Görüşün təşkilində məqsəd vergi ödəyicilərinə «Asan İmza»nın tətbiqi ilə bağlı texniki və hüquqi prosedurları izah etmək idi.

Departamentin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin rəisi, baş vergi xidməti müşaviri Elman Dadaşov bildirmişdir ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi sahəsinin genişləndirilməsi, elektron xidmətlərin yüksək təhlükəsizlik tələblərinə cavab verən «Asan İmza» vasitəsilə həyata keçirilməsi məqsədilə 2013-cü ilin may ayından Vergilər Nazirliyinin nəzdində Elektron imza üzrə Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi (ASXM) yaradılmış və Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyində akkreditə edilmişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, əvvəllər nazirliyin İnternet Vergi İdarəsinə daxil olmaq üçün verilən istifadəçi kodu və şifrədən istifadə edilərək ƏDV ödəyiciləri tərəfindən aparılan əməliyyat

yanın şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi (identifikasiyasını) təmin edən xidmətdir. Vergi ödəyicilərinin «Asan İmza» xidmətləri ilə bağlı məlumatlandırılması üçün Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində elan və məlumat yerləşdirilmiş, dörd bildirişin, habelə «195 Çağrı Mərkəzi» vasitəsilə SMS-lərin göndərilməsi təmin olunmuşdur. Vergi ödəyiciləri qeydiyyat rayonları üzrə qruplaşdırılmış, onların müəyyən edilmiş qrafik üzrə telefon vasitəsilə məlumatlandırılması həyata keçirilmişdir. «Asan İmza» xidmətləri ilə əlaqədar vergi orqanı əməkdaşlarının növbəlik prinsipi əsasında gücləndirilmiş iş qrafiki tətbiq edilmiş, «Azercell» şirkəti əməkdaşlarının fəaliyyətinə normal şərait yaradılmışdır. Müraciət etmiş şəxslərin vaxtına qənaət etmək və prosesi sadələşdirmək məqsədilə «Pay Point» aparatının quraşdırılması və ödənişlərin aparılmasına texniki kömək göstərilməsi təmin olunmuşdur.

Yeni xidmətin üstünlüklərindən söz açan A.Qafarlı demişdir ki, müxtəlif qurumlar tərəfindən verilən çoxsaylı kod və parolun yadda saxlanması çətin və təhlükəsizliyin təminatı baxımından əlverişli deyil. Yeni sistemdə isə

ların imzalanması mümkün olmur, bu da müasir beynəlxalq təhlükəsizlik standartlarının tələblərinə cavab vermirdi. Bu baxımdan, Vergilər Nazirliyi daha bir mühüm yenilik edərək yüksək təhlükəsizlik tələb edən «Vahid depozit hesabı vasitəsilə ƏDV üzrə elektron ödənişlərin və əvəzləmələrin aparılması» və «Elektron vergi hesab-fakturalarının qəbulu» kimi elektron xidmətlərin 2013-cü il sentyabrın 1-dən etibarən yalnız «Asan İmza» vasitəsilə həyata keçirilməsinə qərar vermişdir.

Bakı şəhəri Vergilər Departamentinin baş dövlət vergi müfəttişi Aygün Qafarlı «Asan İmza» - dövlətim həmişə mənimlədir» mövzusunda təqdimatında bildirmişdir ki, «Asan İmza» Vergilər Nazirliyi, «ASAN xidmət» mərkəzləri və mobil operator tərəfindən verilən, elektron xidmət istifadəçisinin autentifikasiyasını, sənədin elektron imzalanmasını və imzala-

vətəndaş «Asan İmza» vasitəsilə bütün dövlət qurumlarının elektron xidmətlərindən istifadə edə biləcəkdir. Təqdimatda yeni sistemin tətbiqinin bank sektorunun inkişafına da təkan verəcəyi vurğulanmışdır. Qeyd edilmişdir ki, vahid gücləndirilmiş e-imza sertifikatından istifadə internet-mobil bank sistemlərinin inkişafına təkan verəcəkdir. Yeni sistemin Avropa direktivlərinə uyğunluğu gələcəkdə Avropa Birliyi ölkələri ilə Azərbaycan arasında elektron imzaların qarşılıqlı tanınmasına imkan yaradacaqdır.

Görüşdə «Asan İmza»dan istifadənin qaydaları ətrafı şəkildə izah olunmuş, yeni sistemin aktivləşdirilməsi üçün müraciət edən vergi ödəyicilərinə xidmət göstərilən ünvanlar və iş qrafiki barədə məlumat verilmiş, vergi ödəyicilərinin çoxsaylı sualları cavablandırılmışdır.

S.MUSTAFAYEV

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- ❖ Bu il Azərbaycanın neft sektoruna **2,64 milyard manat** investisiya qoyulmuşdur;
- ❖ Cari ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanda **147 yük** avtomobili, **326 minik** avtomobili, **415 traktor** və s. nəqliyyat vasitəsi istehsal edilmişdir;
- ❖ Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna daxilolmaların **62,4%-i** qeyri-büdcə sektorunun payına düşmüşdür;
- ❖ Yeddi ayda icbari sığorta növləri üzrə **80 milyon 599 min 485 manat** sığorta haqqı toplanmışdır;
- ❖ Tikinti məmulatlarının istehsalı üzrə **1,1%** ucuzlaşma müşahidə olunmuşdur.

Azərbaycanın vergi sistemi: 2003-2013

Elektron xidmətlər

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 12 sentyabr tarixli sərəncamı ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında vergi inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsi Dövlət Proqramı» çərçivəsində Vergilər Nazirliyinin apardığı işlərin mühüm istiqamətlərindən biri elektron xidmətlərin ardıcıl tətbiqi və səmərəli istifadə olunmasıdır.

«E-hökumət» layihəsi çərçivəsində davamlı şəkildə reallaşdırılan elektron xidmətlər bir tərəfdən nazirliyin fəaliyyətinin çevikliyini, şəffaflığını, hesabatlılığını təmin etmiş, digər tərəfdən vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti, səmərəliliyi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. İlk uğurlu layihələrdən biri 2006-cı ildən «Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi»nin (AVİS) tətbiqi olmuşdur. AVİS elektron hökumətin qurulması istiqamətində həyata keçirilən mühüm layihələrdən olmaqla, vergi sahəsində mühüm texnoloji dəyişikliklərə, bu sahənin dinamik inkişafına təkan vermişdir. Layihənin reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycanın vergi xidməti təkcə MDB ölkələri arasında deyil, həm də Şərqi Avropada ən müasir informasiya texnologiyasına malik xidmətlərdən birinə çevrilmişdir.

2007-ci ildən vergi bəyannamələrinin elektron formada təqdim edilməsi sistemində keçid «e-xidmətlər» sahəsində mühüm yeniliklərdən olmuşdur. Bu məqsədlə İnternet Vergi İdarəsi (www.e-taxes.gov.az) yaradılmış, beləliklə, vergi ödəyiciləri bəyannamələrini vergi orqanlarına gölmədən - elektron formada təqdim etmək imkanı öldə etmişlər. Bu layihə bəyannamələrin elektron formada qəbulunu, hər bir vergi ödəyicisinin sərbəst şəkildə öz ofisindən, evindən internetlə Vergilər Nazirliyinin saytına daxil olaraq məlumatlarına baxa bilməsi imkanlarını da yaratmışdır. 2012-ci ildə bütün bəyannamələrin 90%-i, ƏDV bəyannamələrinin isə 99,8%-i elektron formada göndərilmişdir.

«E-xidmətlər» sahəsində digər mühüm yeniliklərdən biri 2008-ci il 1 yanvar tarixdən ƏDV-nin vahid depozit hesabının tətbiqinə başlanıl-

ması olmuşdur. Yeni sistem ƏDV-nin hərəkətinə və əvəzləşdirilməsinə, ƏDV üzrə dövlət büdcəsinə ödənişli bağlı vergi ödəyicilərinin əməliyyatlarına vergi orqanları tərəfindən səmərəli nəzarətin həyata keçirilməsinə imkan yaratmışdır. ƏDV depozit hesabının tətbiqi nəticəsində təkcə 2008-ci ildə ƏDV üzrə daxilolmalar 2007-ci illə müqayisədə 76,3% artmışdır. Bundan başqa, 2010-cu ilin əvvəlindən «e-ƏDV» hesab-fakturalarının tətbiqinə başlanılmışdır. 2008-ci ildən banklarla real vaxt rejimində (onlayn) inteqrasiya (bank hesablarının onlayn rejimində açılması, şəhadətnamə-dublikatın onlayn rejimində göndərilməsi) sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır. İndiyədək 40 kommersiya bankı Vergilər Nazirliyi ilə elektron sənəd mübadiləsinə qoşulmuşdur.

2008-ci ildən, həmçinin, sahibkarlıq subyektlərinin «bir pəncərə» prinsipi üzrə qeydiyyat sisteminin tətbiqi qeydiyyat prosedurlarının sadələşdirilməsi ilə yanaşı, sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin qeydiyyatının dinamikasına müsbət təsir etmişdir. Bu sistem vasitəsilə ötən illərdə 311,5 mindən çox vergi ödəyicisi qeydiyyatdan keçmişdir və onlardan 9,2%-ni kommersiya hüquqi şəxslər təşkil edir. Yeri gəlmişkən, 2011-ci ildən fərdi sahibkarların vergi orqanlarına gölmədən real vaxt (onlayn) rejimində qeydiyyat sistemi tətbiq olunmuş, 2012-ci ildən yerli hüquqi şəxslərin (MMC) dövlət qeydiyyatının elektron qaydada aparılmasına başlanılmışdır.

«E-qeydiyyat»ın tətbiqi ilə biznesə başlamaq üçün tələb olunan prosedurlar 6-dan 3-dək, sənədlərin sayı isə 7-dən 2-yə qədər azalmışdır. Qanuna əsasən, hüquqi şəxslərin elektron dövlət qeydiyyatı rüsumsuz aparılır, nizamnamə kapitə-

lının əvvəlcədən ödənilməsi və e-qeydiyyat zamanı ərizənin notarial qaydada təsdiq edilməsi tələb olunmur.

2010-cu ildən nəzarət kassa-aparatlarında məsafədən ötürmə qurğularının (GPRS sistemi) tətbiqi mühüm yeniliklərdən biri olmaqla, təsərrüfat subyektlərinin vergidən yayınması hallarının qarşısını almağa xidmət etmişdir. Həmin ildən, eyni zamanda, «Onlayn karguzarlıq: vergi orqanları və digər vergi ödəyiciləri ilə elektron yazışma sistemi»nin tətbiqinə başlanılmışdır.

2011-ci ildən vətəndaşların internet üzərindən videoqəbuluna başlanılmışdır.

2012-ci ildən vergi ödəyicilərinə vergiləri internet vasitəsilə ödəmək imkanı yaradılmışdır. Dünya Bankının «Doing Business» qrupunun təhlili göstərir ki, «vergi bəyannamələrinin hazırlanması», «göndərilməsi» və «vergilərin ödənişinə sərf olunan vaxt «Böyük Səkkizlik» ölkələrində orta hesabla 219 saat (bu, dünyada orta göstəricidən 67 saat azdır), İƏİT üzvü ölkələrində 212 saat, Azərbaycanda isə 214 saatdır.

2011-2013-cü illərdə Niderland Krallığının Vergi Administrasiyası ilə birlikdə «Kompüter əsaslı audit sistemi sahəsində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə dəstəyini göstərilməsi» adlı Tvinning layihə («e-audit») həyata keçirilmişdir. «E-audit»in tətbiqinin reallaşması vergi inzibətçiliği sahəsində mühüm yeniliklərdən biri kimi dəyərləndirilir.

2013-cü ildə elektron və mobil imzaların tətbiqi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin Sertifikat Xidməti Mərkəzi fəaliyyətə başlamışdır.

Ünümüyyətli, «e-hökumət» çərçivəsində vergi orqanlarının vergi ödəyicilərinə 57 elektron xidməti təsdiq olunub. Hazırda bu xidmətlərin 46-dan istifadə olunur, digərlərinin isə yaxın zamanlarda tətbiqi nəzərdə tutulur.

Hazırladı: S.MUSTAFAYEV

Vergi ödəyicilərinin rəy və təklifləri öyrənilir

Vergi ödəyiciləri vergilər sahəsində baş verən yeniliklər, xidmətlərin elektronlaşdırılması, vergi ödəyicilərinin hüquqları və bu kimi məsələlər barədə nazirliyin rəsmi internet və «Facebook» sahifələri, eləcə də «Vergilər» qəzeti vasitəsilə müntəzəm məlumatlandırılır. Vergi ödəyicilərinin tələb və təklifləri, fikirləri, vergi sahəsində biliklərinin hansı səviyyəyədə olmasını hər zaman diqqətdə saxlanılır. Bu baxımdan nazirliyin göstərdiyi xidmətlərin vergi ödəyiciləri tərəfindən necə qarşılandığını, vergi sahəsində məlumatlılığın hansı səviyyəyədə olduğunu müəyyənləşdirmək üçün internet saytında vaxtaşırı sorğular keçirilir. Sorğunun nəticələrinə nəzər saldıqda görülən işlərin nəticələri haqqında müəyyən qənaətə gəlmək olar.

«Elektron qaimə-fakturanın tətbiqinə başlanmasına razısınızmi?» sorğusunda 1.508 nəfər iştirak edib. Onlardan 76,06% (1.147 nəfər) «razıyam»; 9,22% (139 nəfər) «məktubumda qeyd etdiyim təklif nəzərə alınarsa, razıyam»; 14,72% (222 nəfər) «razı deyiləm» cavabını verib.

«POS-terminaldan istifadə edirsinizmi?» sualına rəyi soruşulanların 43,45%-i «bəli»; 56,55%-i isə «xeyr» cavabını verib.

«Vergi orqanı tərəfindən sizə göndərilən sənədlərin (məktub, bildiriş, xəbərdarlıq və s.) hara gölməsini istərdiniz?» sualına 435 nəfər münasibət bildirib. Onlardan 165 (37,93%) nəfər İnternet Vergi İdarəsindəki «fərdi elektron qutuya»; 140 nəfər (32,18%) «e-mail ünvanına»; 28 nəfər (6,44%) «ka-

ğız formada ənənəvi poçtla»; 85 nəfər (19,54%) «telefonla mesaj göndərilməklə»; 17 nəfər (3,91%) «telefonla zəng edilməklə» cavabını verib.

«Vergilər Nazirliyinin 195 Telefon Məlumat Xidmətinin fəaliyyətindən razısınızmi?» sualına 456 nəfər cavab verib. Onlardan 289 nəfər (63,38%) bu xidmətdən tam razı olduğunu; 85 nəfər (18,64%) qismən razı olduğunu; 82 nəfər (17,98%) isə razı olmadığını bildirib.

İnternet Vergi İdarəsinin elektron qutusundan istifadə intensivliyinə dair sorğuda iştirak edənlərin 356 nəfəri (57,61%) «hər gün»; 84 nəfəri (13,59%) «həftədə 1 dəfə»; 35 nəfəri (5,66%) «ayda 1 dəfə»; 45 nəfəri (7,28%) «rübədə 1 dəfə»; 98 nəfəri (15,86%) «yalnız bəyannamə təqdim etdikdə» cavabını verib.

Sorğu ilə vergi ödəyicilərinin vergi qanunvericiliyi ilə nə dərəcədə tanış olduğu da aydınlaşdırılıb. Sorğuda iştirak edənlərdən 329 nəfər (19,93%) əla, 557 nəfər (33,74%) yaxşı, 417 nəfər (25,26%) kafi, 158 nəfər (9,57%) qeyri-kafi, 190 nəfər (11,51%) ümumiyyətlə tanış olmadığını göstərib.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin elektronlaşdırılması zamanı və məsərf xərcini azaltmaqla yanaşı, onların rahatlığını təmin edir. Bu səbəbdəndir ki, «Vergilər Nazirliyi tərəfindən göstərilən elektron xidmətlərdən istifadə edirsinizmi?» sorğusunda iştirak edən 1.304 nəfərdən 1.140 nəfər (87,42%) istifadə etdiyini; 164 nəfər (12,58%) istifadə etmədiyini bildirib.

Mövcud elektron xidmətlərin vergi ödəyicilərinə qane edib-etməməsinə gəlinə, bu sorğuda iştirak edənlərdən 1.164 nəfər (71,02%) «bəli»; 475 nəfər (28,98%) «xeyr» cavabını verib.

«Vergilərlə bağlı hal-hazırda aldığımız elektron məlumatları daha da təkmilləşdirməyə ehtiyac varmı?» sualına cavab olaraq 176 nəfər (34,71%) ehtiyac olmadığını; 250 nəfər (49,31%) hal-hazırda təqdim olunan elektron məlumatların keyfiyyətini daha da yaxşılaşdırmağı məsləhət gördüyünü; 81 nəfər (15,98%) isə bununla bağlı öz təkliflərini vergi orqanına bildirdiyini və ya bildirməyini göstərib. «Bəyannamənin elektron formata təqdim edilməsinin hansı üstünlüyünü qənaətbəxş hesab edirsiniz?» sualına cavab verənlərdən 75 nəfər (16,56%) vaxta qənaəti; 29 nəfər (6,40%) kağız daşıyıcılarıdan imtina; 27 nəfər (5,96%) tərtibolunma rahatlığını; 90 nəfər (19,87%) tərtibat zamanı uyunsuzluqların proqram tərəfindən göstərilməsini; 18 nəfər (3,97%) təqdimmə vaxtının artırılmasını; 165 nəfər (36,42%) iş yerini tərk etmədən təqdim etmə imkanını üstün sayıb. Bəyannamə formalarının 586 nəfər (73,16%) internet saytı vasitəsilə; 128 nəfər (15,98%) poçt şöbəsində; 52 nəfər (6,49%) vergi idarəsində təqdim olunmasını daha rahat sayır.

Sorğuda iştirak edən 1.153 nəfərdən 518 nəfərin rəyinə görə, vergi hesabatlarının elektron formata təqdim edilməsi haqqında xüsusi təşkil edilmiş kurslara ehtiyac var...

AYTƏN

Nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması üzrə təkliflər paketi hazırlanıb

Vergilər Nazirliyinin Baş Hüquq İdarəsinin rəisi müavini Zeynalabdin Məmmədovun barədə «SalamNews» agentliyinə müsahibə vermişdir.

- Zeynalabdin müəllim, Vergilər Nazirliyi tərəfindən ölkədə nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və nağd əməliyyatların məhdudlaşdırılması ilə bağlı hazırlanmış təkliflər paketi barədə məlumat verməni rica edirik.

- 2012-ci ilin dekabr ayında qəbul olunmuş «Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında» qanunun təbiiyi ilə bağlı ölkə başçısının imzaladığı fərmanla nazirliyimizə ölkə iqtisadiyyatında şəffaflığın artırılması və maliyyə intizamının gücləndirilməsi məqsədilə nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və nağd əməliyyatların məhdudlaşdırılması ilə bağlı təkliflər paketinin hazırlanması barədə tapşırıq verilib. Tapşırığın icrası məqsədilə nazirlik tərəfindən beynəlxalq təcrübə araşdırılmaqla və ölkədəki iqtisadi

sadi vəziyyət nəzərə alınmaqla geniş təkliflər paketi hazırlanıb və baxılması üçün bu ilin mart ayında hökumətə təqdim edilib. Artıq müvafiq dövlət orqanları həmin layihələrlə bağlı öz təkliflərini təqdim ediblər. Vergilər Nazirliyi təkliflər əsasında yeni normativ-hüquqi akt layihələri hazırlayıb hökumətə təqdim edəcək.

- Təkliflər paketinin hazırlanmasında hansı ölkələrin təcrübəsindən istifadə edilib?

- Əsasən İspaniya, İtaliya, Yunanistan, Bolqarıstan, Çex Respublikası, Argentina, Meksika kimi ölkələrin təcrübələri araşdırılıb.

- Paketdə hansı işlərin görülməsi nəzərdə tutulur?

- Hazırlanmış təkliflər paketində ölkə iqtisadiyyatında şəffaflığın artırılması və maliyyə intizamının gücləndirilməsi məqsədini daşıyan bir çox müddəalar nəzərdə tutulur. Bu müddəalar təkcə nağd əməliyyatların məhdudlaşdırılması ilə bağlı deyil, həmçinin nağdsız əməliyyatların

stimullaşdırılması ilə bağlı olan təkliflərdir.

Stimullaşdırma vergi ödəyicilərinə münasibətdə müəyyən vergi güzəştləri və azadolmaların tətbiq edilməsi, istehlakçılara bənosulların verilməsini də nəzərdə tutur.

Hesab edirik ki, təkliflər hökumət və Milli Məclis tərəfindən qəbul olunarsa, bu, nağdsız ödənişlərin artırılması sahəsində böyük bir addım olacaqdır.

- POS-terminalların quraşdırılması ilə bağlı ölkədə vəziyyət nə yerdədir?

- Nazirlik nağdsız ödənişlərin kütləvi hal alması üçün daim kompleks tədbirlər həyata keçirir. Ötən ilin yanvar ayında nazirliyin nəzdində «POS-terminalların quraşdırılması, istifadəsi və tətbiqi» nəzərdə tutulmuş xüsusi qərargah fəaliyyət göstərir. Qərargah vergi orqanlarının bu sahədə həyata keçirdiyi tədbirlərə ümumi nəzarət edir.

Həyata keçirdiyimiz tədbirlər nəticəsində hazırda ölkə üzrə 32

minə yaxın POS-terminal quraşdırılıb ki, bunun 27%-indən çoxu Bakının payına düşür.

- Təkliflər paketində POS-terminallardan istifadə ilə bağlı hər hansı dəyişiklik nəzərdə tutulurmu?

- Qanunda alış-veriş mərkəzlərində POS-terminalların olmasına görə cərimələrin tətbiqi və ya hər hansı cəza tədbirinin görülməsi göstərilir. Qanuna görə, POS-terminal tələb etmək istehlakçının müstəsna hüququdur. İstehlakçının bu hüququnun təmin edilməməsi və ya ona işləməyən POS-terminalın təqdim edilməsi birbaşa istehlakçının hüququnun pozulması deməkdir. Buna görə də qanunda müvafiq cərimə formasının tətbiqi qeyd edilməyib. Bununla belə, nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və nağd əməliyyatların məhdudlaşdırılması ilə bağlı təkliflərdə alış-veriş mərkəzlərində POS-terminalların olmamasına görə cərimələrin tətbiqi nəzərdə tutulur.

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Vergitutma və əhalinin məşgullüğü

Son dövrlərdə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin iqtisadiyyatında baş verən maliyyə böhranı işsizlik səviyyəsinin yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) ölkələri arasında 2008-ci ildə olan işsizlik səviyyəsi 6,1%-dən 2012-ci ilə qədər 8,2%-ə yüksəlmişdir. OECD ölkələrində ümumi vergi daxilolmalarının, demək olar ki, yarısı fiziki şəxslərin gəlir vergisi və sosial müdafiə fonduna ödəmələrinə payına düşür.

İşsizliyin səviyyəsinin azalması hər bir ölkə iqtisadiyyatının əsas məsələlərindəndir. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, əmək ehtiyatlarının tam şəkildə istifadəsi və işsizlik səviyyəsinin ləğv edilməsi mümkün deyildir. Hər bir ölkədə könüllü işsizlik, mövsümi işsizlik və friksion işsizlik səviyyəsi mövcuddur. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən məşgulluq siyasətinin əsas hədəflərindən biri isə işsizlik səviyyəsinə təsir edən amilləri müəyyən etməklə onun minimum səviyyəyə qədər azaldılması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsidir. OECD-ə daxil olan ölkələrin böyük əksəriyyətində məşğul əhalinin gəlirlərinə qoyulan effektiv vergi dərəcəsi 40% və ondan yuxarıdır. Marjinal vergi dərəcəsi isə daha yüksəkdir. Vergi yükünün belə yüksək olması nominal əməkhaqqı ilə real əməkhaqqı arasında böyük fərq yaratmaqla əhalinin sərvəcinə qalan gəlirlərinin azalmasına səbəb olur. Əməkhaqqıdan tutulan belə yüksək vergilər yeni iş yerlərinin açılmasına stimulu azaldır və nəticədə işçilərin leqal sektordan qeyri-leqal sektora keçməsinə və kölgə iqtisadiyyatının inkişafına şərait yaradır.

Mükəmməl rəqəbatlı əmək bazarlarında isə vergitutmanın məşgulluq üzərində heç bir təsiri yoxdur. Çünki real əməkhaqqı bazardakı vəziyyətə uyğun olaraq formalaşır. Məsələn, işgötürənlərin işçilər üçün ödədiyi sosial sığorta haqlarının artırılması işçi qüvvəsinə çəkilən xərci artırır ki, bu da işçiyə olan tələbi azaldır. Nəticədə işçi qüvvəsinin təklifi artaraq real əməkhaqqının azalmasına səbəb olur. Bu halda azalan əməkhaqqı işçi qüvvəsinin könüllü şəkildə bazarın bir seqmentindən digərinə keçməsinə təmin etməklə işsizlik səviyyəsinə təsir göstərmir. Fiziki şəxslərin gəlir vergisinin dərəcəsinin yüksək olması həm işgötürənləri yeni iş yerlərinin açılmasına, həm də işaxtaranların və işləyənlərin səylə və artıq çalışmasına mənfi təsir göstərir.

Vergi kreditləri aşağı əməkhaqqı olan iş yerlərini və orada çalışanların sayını effektiv dərəcədə artırır

Büdcə kəsirini azaltmağa çalışan ölkələr üçün bu vergi yükünün azaldılması çox çətin məsələdir. Bu halda fiziki şəxslərin gəlir vergisinin dərəcələrinin bütün ödəyicilər üçün deyil, yalnız müəyyən qrup ödəyicilərdə, xüsusilə vergi dərəcələrinin dəyişikliyinə daha həssas işgötürən və işçilər üzrə vergi dərəcələrinin azaldılması səmərəlidir. Bu kimi güzəştlər isə yeni iş yerlərinin yaranmasına imkan verərək vergi daxilolmalarının azalmasını minimumlaşdırır.

Məşgullüğun səviyyəsinin yüksəldilməsinə təsir edən digər bir amil işgötürənlərin ödədiyi sosial sığorta haqlarıdır. Bu ödənişlərin azaldılması xərcələrin aşağı düşməsinə zəmin yaradaraq işçi qüvvəsinə olan tələbi artırır və məşgulluq səviyyəsinin yüksəlməsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Belə islahatların məqsədi böhrandan ziyan gören sahibkarları yeni işçilərin cəlb edilməsinə təşviq etmək və işsizliyin qarşısını almaqdır. Bu yolla həm ixtisaslı işçi qüvvəsinin saxlanması, həm də struktur işsizliyinin yayılması da yandırmaq mümkündür. Finlandiya, Fransa, Macarıstan, İrlandiya, Portuqaliya və Türkiyə kimi bir sıra ölkələr böhran zamanı işsizliyin səviyyəsini azaltmaq məqsədilə yuxarıda qeyd olunan güzəştlərdən istifadə etmişlər. Həmçinin İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının üzvü olan 14 ölkədə müəyyən qrup işgötürənlərə aşağı ixtisaslı işçilər üçün vergi dərəcələri azaldılmışdır. Görülən tədbirlərin nəticəsi olaraq həmin qrup işgötürənlərdə vergilərin azaldılması yolu ilə məşgulluq səviyyəsi artırılmışdır.

Aşağı əməkhaqqı alan işçilər üçün işə düzəlmə meyillərini müxtəlif yollarla artırmaq mümkündür. Məsələn, vergidən azad müavinətlər təqdim etmək və ya müavinətlərin həcmi artırmaq və ya fiziki şəxslərin gəlir vergisinin və sosial sığorta haqlarının dərəcələrini dəyişdirmək. Tədqiqatlar göstərir ki, vergi kreditləri aşağı əməkhaqqı olan iş yerlərini və orada çalışanların sayını effektiv dərəcədə artırır.

Bir sıra ölkələrdə yaşlı işçilərin əməkhaqqından tutulan vergi pensiyadan tutulan vergidən çox olduğu üçün yaşlı insanlar işə davam etməyə deyil, daha çox pensiya almağa üstünlük verirlər. Bu problemi həll etmək üçün xüsusi pensiya güzəştləri yerinə yaşa əsaslanan sistem tətbiq edilməli və yaşlı işçilər tərəfindən ödənilən sığorta haqları azaldılmaqla əməkhaqları pensiyaya gəlirlərinə uyğunlaşdırılmalıdır. Bəzi ölkələrdə, məsələn, Avstraliyada və Niderlandda yaşlı işçilərə xüsusi vergi kreditləri verərək onların iş fəaliyyətləri stimullaşdırılır.

Araşdırmalar sübut edir ki, real iqtisadiyyatda mükəmməl rəqəbatlı əmək bazarı olmadığna görə vergi siyasəti əhalinin məşgullüğunun təmin edilməsində əsas iqtisadi alətlərdən biri olmalıdır.

Son on ildə dövlət büdcəsinin xərcləri 14 dəfədən çox artmışdır

Son 10 ildə (2003-2012-ci illərdə) ölkə üzrə ümumi daxili məhsulun (ÜDM) nominal həcmi 7,6 dəfə artmış, ayrı-ayrı illərdə real artım 34,5%-dək yüksəlmişdir. Bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə əməl edilməsi, iqtisadiyyatın liberallaşdırılması və qeyri-neft sektorunun inkişafının stimullaşdırılması nəticəsində ÜDM-in strukturunda özəl sektorun xüsusi çəkisi 73,3%-dən 83,5%-ə qalxmışdır. Ölkənin icmal büdcəsinin xərcləri son 10 ildə 13 dəfə, adambaşına düşən xərci isə 11,6 dəfə artmışdır. Dövlət büdcəsinin xərcləri 14,1 dəfə artaraq 1,2 milyard manatdan 17,4 milyard manata çatmış, xərclərin ÜDM-də xüsusi çəkisi 32,3% təşkil etməklə 15% yüksəlmişdir. Ötən 10 il ərzində ölkə əhalisinin gəlirləri no-

minal ifadədə 29 milyard manat və yaxud 6,1 dəfə artaraq 2012-ci ildə 34,7 milyard manat olmuşdur.

Cari ilin ötən altı ayında isə dövlət büdcəsinə 9,5 milyard manat həcmində, yaxud 2012-ci ilin müvafiq dövründəkindən 17,1% çox vəsait daxil olmuş, bu vaxt ərzində büdcədən 8,7 milyard manat və ya 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 22,8% çox vəsait xərclənmiş, 794,3 milyon manat məbləğində və ya ÜDM-in 2,9%-i qədər profisit yaranmışdır. Büdcə vəsaitlərinin 3849,8 milyon manatı (44,1%-i) iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsinə, 906,5 milyon manatı (10,4%-i) əhalinin sosial müdafiəsi və sosial təminatına, 839,7 milyon manatı (9,6%-i) isə təhsil və səhiyyənin maliyyələşdirilməsinə xərç-

lənmişdir. Xərclərin 19%-ni (1657,3 milyon manatı) əhaliyə əməkhaqqı, pensiya və müavinət ödəmələri təşkil etmişdir.

Bütün bu uğurlar büdcə və vergi siyasətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində aparılmış məqsədyönlü siyasətin nəticəsi illərdə də davam etdiriləcəyinə əminlik yaradır. Artıq «Büdcə sistemi haqqında» qanuna uyğun olaraq 2014-cü il və sonrakı üç il üçün dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibi prosesi başlanılmışdır. Maliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, dövlət büdcəsində iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin modernləşməsinə və şaxələnməsinə, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasına, vergi və rüsumlar hesabına büdcəyə daxilolmaların artırılmasına, habə-

lə «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasında qarşıya qoyulan hədəflərə nail olunmasına diqqət yetiriləcəkdir. Növbəti ildə xərclərin əsas prioritetlərindən olan sosial siyasətin davam etdirilməsi, əhalinin rifahının və yaşayış səviyyəsinin, məcburi köçkünlərin şəraitinin yaxşılaşdırılması, dövlətin müdafiə qabiliyyətinin artırılması, ölkənin enerji potensialının gücləndirilməsi, içməli su və qaz təchizatı, kanalizasiya və meliorasiya sistemlərinin müasir tələblər səviyyəsində qurulması, kənd yollarının tikintisi, aqrar sektorun inkişafı və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial və investisiya proqramları üçün maliyyə təminatının yaradılmasına nəzərdə tutulur.

Rəşad SADIQOV

Tədiyyələr üzrə vergi proqnozlarına əməl olunub

Dövlətin sosial-iqtisadi siyasətinə əsasən müəyyənləşdirilmiş strateji hədəflərə nail olunması üçün Vergilər Nazirliyi 2013-cü ilin ilk altı ayında səmərəli vergi siyasəti həyata keçirmişdir. Bu siyasət vergilərin və digər büdcə daxilolmalarının düzünü hesablanaraq vaxtında və tam məbləğdə dövlət büdcəsinə köçürülməsinə, vergi inzibatiyyətinin gücləndirilməsinə, vergi ödəyicilərinə xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə şərait yaratmışdır.

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin 2013-cü ilin birinci yarısının yekunları ilə bağlı hazırladığı makroiqtisadi icmal hesabat dövründə həyata keçirilən vergi siyasətinin səmərəliliyini bir daha təsdiqləyir. İcmaldə yer almış statistika göstərir ki, qeyd olunan

dövrə vergi və tədiyyələr üzrə proqnoz göstəriciləri 107,7% icra edilməklə dövlət büdcəsinə 3 milyard 326,1 milyon manat vəsait sövər olmuşdur. Keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə vergi daxilolmaları 356,2 milyon manat və ya 12% çox olmuşdur. Bu dövrdə ÜDM-in artım sürəti 105% olduğu halda, vergi daxilolmalarının artım sürəti 112% təşkil etmişdir. ÜDM-in və vergi daxilolmalarının artım sürətindəki fərqlər vergi yükü göstəricisinə də təsirini göstərmişdir: 2012-ci ilin 6 ayı ərzində vergi yükü 11,4% təşkil etdiyi halda, analoji göstərici 2013-cü ilin müvafiq dövründə 12,3% təşkil etmişdir.

2013-cü ilin 6 ayı ərzində iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə artım müşahidə olunmuşdur. Sənaye sahəsində artım 158,8 milyon manat və ya 12,1%, xidmət sahəsində 91,4 milyon manat və ya 16%, tikinti sahəsində 10,4 milyon manat və ya 2,5%, ticarət sa-

həsində 21,6 milyon manat və ya 10,5%, rabitə sahəsində 12,7 milyon manat və ya 9,9%, nəqliyyat sahəsində 16,9 milyon manat və ya 19,4%, bank və sığorta sahəsində 49,5 milyon manat və ya 88%, kənd təsərrüfatı sahəsində 0,8 milyon manat və ya 17,1% təşkil etmişdir.

Vergi daxilolmaları üzrə daha yüksək xüsusi çəki 3 fəaliyyət sahəsinə aiddir: sənayedə 44,2%, xidmətdə 20% və tikintidə 12,9%.

Dövlət büdcəsinə vergi daxilolmaları üzrə qoyulmuş proqnoz tapşırıqları da artıqlaması ilə yerinə yetirilmişdir. 2013-cü ilin 6 ayı ərzində mənfəət vergisi üzrə 1115,3 milyon manat proqnoza qarşı 1295,9 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 116,2% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 16,5% çox olmuşdur.

Gəlir vergisi üzrə 369,3 milyon manat proqnoza qarşı 395,2 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 107% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5% çox olmuşdur.

Aksizlər üzrə 253,5 milyon manat proqnoza qarşı 254,9 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 100,6% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 10,4% çox olmuşdur.

Torpaq vergisi üzrə 14,9 milyon manat proq-

noza qarşı 14,9 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 100% əməl edilmişdir.

Əmlak vergisi üzrə 55,8 milyon manat proqnoza qarşı 58,4 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 104,3% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2,6% çox olmuşdur.

Mədən vergisi üzrə 60 milyon manat proqnoza 100,3% əməl edilmişdir. Mədən vergisi üzrə daxilolmalar isə 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5,3% az olmuşdur.

Sadələşdirilmiş vergi üzrə 55,2 milyon manat proqnoza qarşı 61,4 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 111,2% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 25,1% çox olmuşdur.

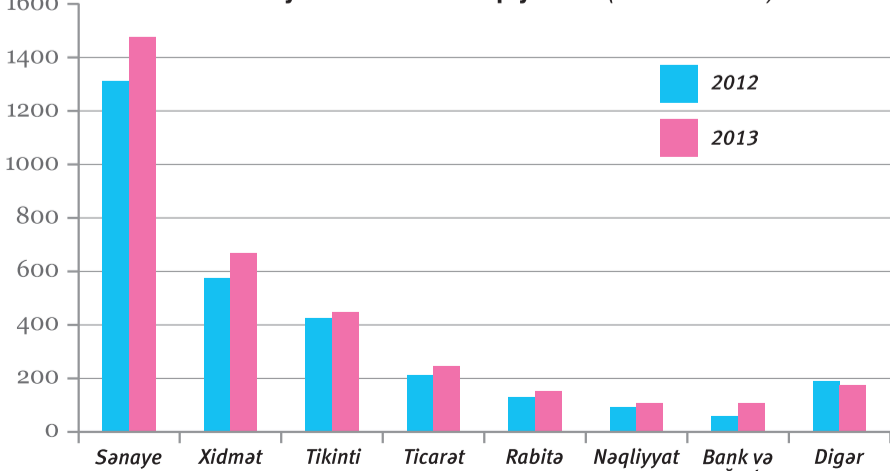
Dövlət rüsumu üzrə 54,2 milyon manat proqnoza qarşı 56,4 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 104% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 10,9% çox olmuşdur.

Digər daxilolmalar üzrə 66 milyon manat proqnoza qarşı 138,4 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 209,5% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 31,9% çox olmuşdur.

Dövlət torpaq sahələrindən icarə haqqı üzrə 2,8 milyon manat proqnoza qarşı 3,9 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 136,5% əməl edilmişdir: daxilolmalar 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5,3% çox olmuşdur.

S.MUSTAFAFAYEV

Sahələr üzrə 2012-ci ilin 6 ayının vergi daxilolmaları 2013-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə (mln. manatla)

Hüquq məsləhətxanamız

Samirə Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş İdarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Müavinətlər

İstehsalat qəzası və ya peşə xəstəliyi nəticəsində sağlamlığını itirmiş işçiyə müəssisə tərəfindən ödənilən ödənişlər (müavinətlər) gəlir vergisinə cəlb edilirmi?

Vergi Məcəlləsinin tələblərinə əsasən, rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər gəlir vergisinin ödəyiciləridir. Rezident vergi ödəyicisinin gəliri onun Azərbaycan Respublikasında və Azərbaycan Respublikasının hüddudlarından kənarında, qeyri-rezident vergi ödəyicisinin gəliri isə onun Azərbaycan Respublikası mənbələrindən əldə etdiyi gəlirlərdən ibarətdir. Gəlirlərə maddə 102.1.14.4-cü maddəsinin tələblərinə əsasən, əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə ödənilən müavinətlər istisna olmaqla, dövlət müavinətləri, əvəzsiz dövlət köçürmələri, dövlət pensiyaları, dövlət təqaüdləri, işçilərin sayının və ştat

ların ixtisar edilməsi ilə əlaqədar olaraq əmək müqaviləsinə xitam verildikdə işçilərə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə müvafiq ödənilən təminatlar, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunları və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları əsasında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına fərdi birdəfəlik ödəmələr və ya maddi yardımlar gəlir vergisindən azaddır.

Vergi Məcəlləsinin 102.1.14.4-cü maddəsinin tələblərinə əsasən, ağır, zərərli və təhlükəli istehsalatlarda işçilərin tibbi müayinədən keçirilməsi üçün işəgötürənin hesabına qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ödənilmiş xərc məbləğləri gəlir vergisindən azaddır.

Beləliklə, istehsalat qəzası və ya peşə xəstəliyi nəticəsində sağlamlığını itirmiş işçiyə müəssisə tərəfindən ödənilən ödənişlər (müavinətlər) Vergi Məcəlləsinin qeyd edilən maddələrində göstərilən ödənişlərə aiddirsə, həmin ödənişlər gəlir vergisindən azaddır.

Suallarınızı redaksiyamızın ünvanına: AZ 1073, Bakı ş., Landau küç., 16 və ya s.musayeva@taxes.gov.az elektron poçt ünvanına göndərə bilərsiniz.

Makroiqtisadi göstəricilər inkişafın davamlılığından xəbər verir

Cari ilin ötən yeddi ayının makroiqtisadi göstəricilərinin 2012-ci ilin yanvar-iyul aylarının nəticələri ilə müqayisəsi ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin dinamik inkişaf etdiyindən xəbər verir.

2013-cü ilin yanvar-iyul aylarında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsalı 5%, yaxud 563 milyon manat artaraq 32,3 milyard manata çatmışdır. ÜDM-in 63,8%-i məhsul istehsalı sahələrində, o cümlədən 47,7%-i sənayedə, 10,8%-i inşaat kompleksində, 5,3%-i kənd təsərrüfatında yaradılmışdır. Xidmət sahələrinin əlavə dəyərdə xüsusi çəkisi 29,7%, o cümlədən nəqliyyatda 5,6%, ticarət və pullu xidmətdə 9,6%, rabitədə 1,7%, sosial və digər xidmətlərdə 12,8% təşkil etmişdir. ÜDM-in 6,5%-i məhsul və idxala xalis vergilərin payına düşmüşdür. Orta hesabla əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM istehsalı 3484,7 manat (4441,3

ABŞ dolları) təşkil edərək 3,7% artmışdır. Əlavə dəyər istehsalı qeyri-neft sektorunda 10,5% artmış, neft sektorunda isə 0,6% azalmışdır. ÜDM-in tərkibində ən böyük paya malik olan sənaye sahələrində fiziki şəxslərin fəaliyyəti də nəzərə alınmaqla 19,6 milyard manatlıq sənaye məhsulu istehsal edilmiş və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,4% artmışdır. Sənayenin qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalı 3,4% artmış, neft sektorunda isə 0,3% azalmışdır. Mədəncixarma bölməsinin məhsullarından neft hasilatı 25,5 milyon ton, əmtəəlik qaz hasilatı 10,3 milyard kubmetr təşkil etmişdir.

2009-2013-cü illəri əhatə edən regionların sosial-iqtisadi inkişafı ikinci Dövlət Proqramının icrası ilə əlaqədar bu proqram çərçivəsində 2013-cü il iyulun 1-nə ölkədə 419,8 min yeni, o cümlədən 320 min daimi iş yeri açılmış, onların 58,7 mini, o cümlədən 44,7 min daimi iş yeri 2013-cü ilin birinci yarısında yaradılmışdır. Regionların inkişafına yö-

nəldilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində yaradılmış iş yerlərinin 72,7%-i bölgələrdə, 95,5%-i qeyri-dövlət sektorunda açılmışdır. 2013-cü ilin yanvar-iyul aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin gəlirləri 7,2 faiz artaraq 18,9 milyard manata, hər bir nəfərə düşən gəlirlər isə 5,8 faiz artaraq 2040,8 manata (orta hesabla ayda 291,5 manata) çatmışdır. Gəlirlərin 68,9%-i son istehlaka, 9,3%-i vergilərin, sosial sığorta və könnüllü üzvlük haqlarının ödənilməsinə, 20,2%-i isə əmanətlərin və kapitalın artırılmasına sərf edilmişdir. Muzdlarla işləyənlərin orta aylıq əməkhaqqı yanvar-iyun aylarında 6,8% artaraq 410,8 manata çatmışdır. Sənaye, tikinti, nəqliyyat və s. sahələrdə işləyənlərin əməkhaqqı daha yüksək olmuş və yanvar-iyun ayları ərzində sənayedə çalışanların orta aylıq əməkhaqqı 638,7 manat, tikinti kompleksində 605 manat, nəqliyyatda 523,3 manat, rabitədə isə 665,9 manat təşkil etmişdir. Əhalinin gəlirlərinin artması onların ticarət şəbəkəsindən daha çox istehlak malları almasına və xidmətlərdən daha geniş istifadə etməsinə şərait yaradır. Məhz belə şəraitin yaranması nəticəsində ötən ilin yeddi ayına nisbətən pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 9,2% artaraq 10,7 milyard manata, pullu xidmətlərin həcmi isə 6,8% çoxalaraq 3,3 milyard manata çatmışdır. 2013-cü ilin yeddi ayında elektron ticarət dövriyyəsi vasitəsilə alıcılara 1 milyon 235,5 min manatlıq qeyri-ərzaq malları və 95,9 min manatlıq ərzaq məhsulları satılmışdır.

Dövlət Gömrük Komitəsinin

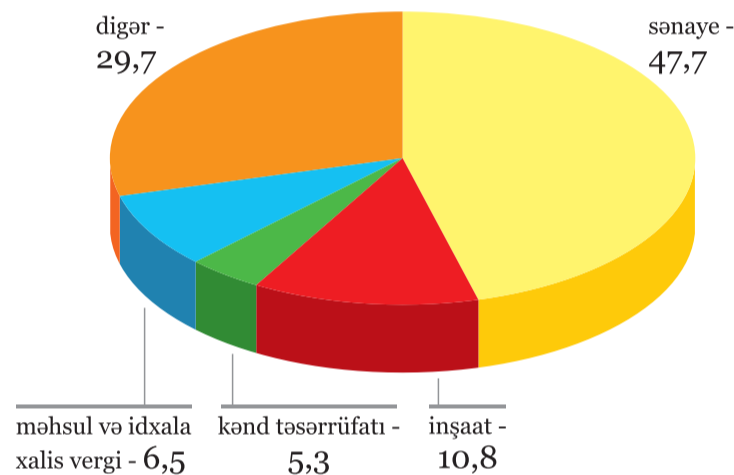
məlumatlarına əsasən, 2013-cü ilin yanvar-iyun aylarında aparılmış xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sabit qiymətlərlə 5,4% artaraq 17,1 milyard dollar təşkil etmiş, 88,4%-i və ya 15,1 milyard dolları uzaq xarici dövletlərlə, 2 milyard dolları isə MDB üzvü ölkələri ilə aparılmışdır. Ölkəmizdən xarici ölkələrə 11,9 milyard dollar dəyərinə müxtəlif məhsullar göndərilmişdir. Qeyri-neft məhsullarının ixracı altı ay ərzində sabit qiymətlərlə 13,5% artmışdır. Ölkəmizə idxal olunmuş məhsulların dəyəri 5,2 milyard dollar təşkil etmişdir.

Xam neftin və təbii qazın ixracı barədə Dövlət Şirkəti və ABŞ-dən daxil olmuş məlumatlar nəzərə alınmaqla xarici ticarət dövriyyəsi 21,6 milyard dollar (o cümlədən ixrac 16,4 milyard dollar) təşkil etmiş, 2,6% artmış və saldo 11,2 milyard dollar olmuşdur.

Son üç ay ardıcıl olaraq qiymətlərin ucuzlaşması, yəni deflyasiya müşahidə olunmaqdadır. İyul ayında iyun ayı ilə müqayisədə istehlak mallarının qiymətləri və xidmət tarifləri 0,7%, o cümlədən ərzaq məhsullarının qiymətləri 1,7% ucuzlaşmış, xidmət tarifləri 0,1% bahalaşmış, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri isə iyun ayının səviyyəsində qalmışdır. Eyni zamanda qiymət və tariflər yeddi ay ərzində keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,1%, o cümlədən ərzaq məhsullarının qiymətləri 2%, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri 0,5%, xidmət tarifləri 3,3% bahalaşmışdır.

Rəşad SADIQOV

Yanvar-iyul ayları üzrə ÜDM-in tərkibi (faizlə)

Azərbaycan Mətbuat Şurası və «Vergilər» qəzetinin təşkilatlığı ilə ulu öndər Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş «Heydər Əliyev və Azərbaycanda vergi siyasəti» mövzusunda fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsi miasir vergi sistemi ilə bağlı yeniliklərin, habelə qarşıda duran əsas hədəflərin çərçivədə çatdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. «Heydər Əliyevin iqtisadi inkişaf strategiyasında vergi siyasəti», «Nağdsız ödəniş sisteminin inkişaf perspektivləri», «Əmək müqaviləsi: gələcəyə təminat» istiqamətləri üzrə keçirilmiş müsabiqəyə ümumilikdə 44 yazı təqdim edilmiş, onlardan 9-u əsas mükafata layiq görülmüşdür.

Müsabiqədə yüksək yer tutmuş nəvbəti məqaləni təqdim edirik.

Əmək müqaviləsi: gələcəyə təminat

Əmək müqaviləsi işçi və işəgötürənin hüquqlarını qorumaqla bərabər, onların vəzifələrinin, öhdəliklərinin sərhədlərini müəyyən etmək üçün hüquqi vasitə, sənəddir. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 53.1-ci maddəsinə əsasən: «Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsinin (kontrakt) bağlamadan işəgötürənlər tərəfindən fiziki şəxsin hər hansı işin (xidmətin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə vəzifəli şəxslər üç min manatdan beş min manata, hüquqi şəxslər iyirmi min manatdan iyirmi beş min manatadək miqdarda cərimə edilir». Buradakı «vəzifəli şəxs» anlayışına həmin məcəllənin 16-cı maddəsində belə açıqlama verilmişdir: «Dövlət hakimiyyətinin nümayəndəsi funksiyasını həyata keçirən şəxslər, dövlət orqanlarında, yerli özünüidarəetmə orqanlarında, dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarında, idarə və müəssisələrində təşkilati-sərəncamverici və ya inzibati-təsərrüfat vəzifələrində, daimi və ya müvəqqəti işləyən şəxslər və ya həmin vəzifələri xüsusi səlahiyyət əsasında həyata keçirən şəxslər, habelə hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olaraq belə səlahiyyətləri yerinə yetirən fiziki şəxslər vəzifəli şəxs hesab edilir». Bu maddənin açıqlanmasında ki «Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq» ifadəsi onarı göstərir ki, sadəcə VÖEN qərarı sahibkarlıqla məşğul olan şəxslər də vəzifəli şəxs sayılır.

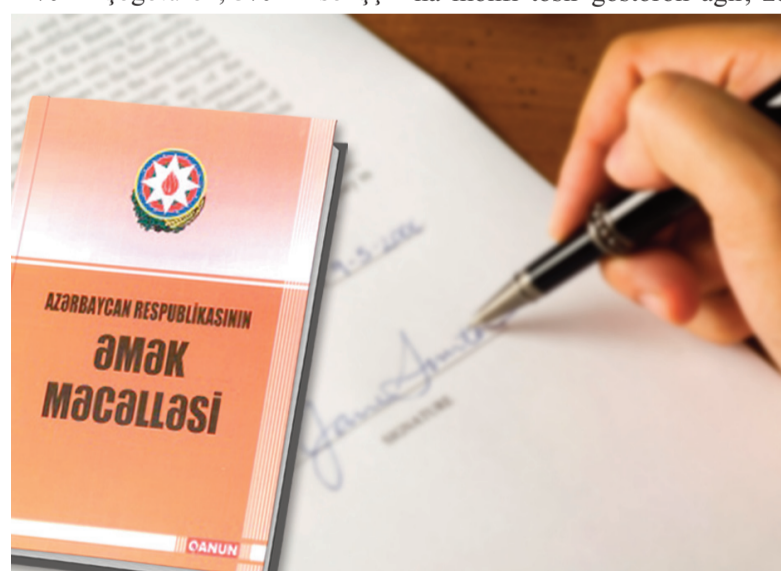
Əmək müqaviləsi nədir?

Əmək müqaviləsi (kontrakt) - işəgötürənlə işçi arasında fərdi qaydada bağlanan, əmək münasibətlərinin əsas şərtlərini, tərəflərin hüquq və vəzifələrini əks etdirən yazılı müqavilədir. Əmək müqaviləsi digər müqavilələrdən həm tənzimlədiyi münasibətin xarakterinə, həm tənzimləmə xüsusiyyətinə, həm də əhatə dairəsinə görə fərqlənir.

Əmək münasibətlərində ən vacib amil kimi çıxış edən əmək müqaviləsi işçinin əsas müdafiə vasitəsidir. İşçinin əmək müqaviləsi bağlamadan əmək fəaliyyəti ilə məşğul olması zamanı hüquqları pozulan işçini məhkəmədə müdafiə etmək mümkün deyil. Ona görə də tərəflər arasındakı münasibətlərin əmək müqaviləsi ilə rəsmiləşdirilməsi qanunvericiliyə görə mütləqdir. Əmək Məcəlləsinin 49.2-ci bəndinə əsasən: «İşçi bu məcəllənin tələbləri pozularaq, yazılı əmək müqaviləsi olmadan, işəgötürənin razılığı (tapşırığı) ilə faktiki olaraq işə başlamışsa, həmin andan əmək müqaviləsi bağlanmış hesab olunur və bu halda ən gec üç gün müddətində yazılı əmək müqaviləsi tərtib edilməlidir».

Əmək müqaviləsi həm də işçinin pensiyaya çıxarkən sosial vəziyyətinə bilavasitə təsir edən gələcəyə təminat sənədidir. Qanunvericiliyə görə, pensiyaya çıxan vətəndaşın sosial müdafiəsində pensiyanın baza hissəsi 85 manatdır. 2006-cı ilə qədər pensiyaya çıxan şəxs hər ilin stajı üçün 1 manat 97 qəpik əlavə olunur. Və onun pensiyası: 85 manat+1 ma-

nat 97 qəpiklə işlədiyi illərin sayının hasil qədər olacaqdır. 2006-cı ildən sonra əmək fəaliyyəti ilə pensiyaya çıxan vətəndaşın isə sosial sığortası olduğu üçün onun pensiyası qazandıqından asılı olacaqdır. Yəni həmin şəxs üçün hesablanan təqaüdü miqdarı: baza hissəsi (hazırda 85 manat) + aylıq məvacibinin 25 faizi qədər olacaqdır. Qeyd edək ki, bu məbləğin 22%-ni işəgötürən, 3%-ni işçi

verir. Göründüyü kimi, istər vətəndaşın hüquqlarının müdafiəsində, istərsə də onun pensiyaya çıxarkən hesablanan pensiyasının məbləği - sosial müdafiəsi yalnız və yalnız əmək müqaviləsinin bağlanması ilə mümkündür.

Əmək müqaviləsinin bağlanması üçün tələb olunan sənədlər

Bu sənədlər müqavilə subyektlərinin hər birinin təqdim etməli olduğu rəsmi məlumatlardan ibarətdir. Əmək müqaviləsinin bağ-

lanması üçün əmək kitabçası, dövlət sosial sığorta şəhadətnaməsi və şəxsiyyət vəsiqəsi təqdim edilməlidir. Bu ilk iki sənəd iş birinci dəfə başlayanlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Məcburi köçkün, onlara bərabər tutulan şəxs və ya qaçqın statusu alan, habelə Azərbaycan-da ilk dəfə əmək fəaliyyətinə baş-

layan işçilərə, əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə əmək kitabçası təqdim edilmədən əmək müqaviləsi bağlanıla bilər.

Əmək müqaviləsi bağlanarkən işçinin işləyəcəyi sahənin xüsusiyyətlərinə uyğun peşə hazırlığının və ya təhsilinin olması zəruri sayılarsa, işə götürülən şəxs bununla bağlı sənəd təqdim etməlidir. İşçinin səhhətinə, sağlamlığına mənfi təsir göstərən ağır, zərərli və təhlükəli əmək şəraiti olan iş yerlərində, habelə yeyinti sənayesi, ictimai iaşə, səhiyyə, ticarət və bu qəbildən olan digər iş yerlərində əmək müqaviləsi bağlanarkən işçi sağlamlığı haqqında tibbi arayış təqdim etməlidir.

Əmək müqaviləsi tərəflərin hər biri üçün müəyyən öhdəlikləri, hüquq və vəzifələri nəzərdə tutur. Bununla yanaşı, müqavilənin tənzimlədiyi münasibətlərin xarakterindən asılı olaraq orada göstərilməsi vacib olan bir sıra məlumatlar da qeyd olunur: 1) Müqavilə-

nin məzmunu və tərtibi qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməklə tərəflərin razılığı ilə müəyyən edilir; 2) Müqavilədə mütləq bu şərtlər məlumatlar göstərilməlidir: a) işçinin soyadı, adı, atasının adı və ünvanı, şəxsiyyət vəsiqəsinin seriya və nömrəsi, verdiyi tarix, şəxsiyyət vəsiqəsinin verən qu-

daha çox tikinti, nəqliyyat, iaşə, aqr sahədə, xüsusən onların özəl sektorlarında daha çoxdur. Həmin səbəbdən işəgötürənlə işçilər arasında münasibətlərin hüquq müstəvisində tənzimlənməsi hökumət strukturları üzərində ciddi vəzifələr qoyur. Başqa sözlə, qanunla Əmək Məcəlləsi ilə tənzimlənən bu münasibətlərə nəzarət dövlət qurumları həyata keçirir. Məsələyə daha konkret yanaşsaq, bu qurumlar Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi və Dövlət Sosial Müdafiə Fondudur. Həmin qurumlardan nəzarətlə yanaşı, son ikisinin həm də cavabdehliyi var. Çünki işçinin məvacibindən hər ayda müəyyən ayrımlar Vergilər Nazirliyi və DSMF-nin hesabına keçirilir.

Ölkəmizdə əmək bazarının sürətli inkişafı və iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi prosesində işəgötürənlə işçi arasında münasibətlərin tənzimlənməsində həmkarlar ittifaqlarının da rolu var. Tarixən bilavasitə işçilərin hüquqlarının müdafiə edən həmkarlar ittifaqları bu gün dünyanın hər yerində olduğu kimi, artıq Azərbaycanda da cəmiyyətin tələbatına çevrilməkdədir. Azərbaycan Həmkarlar İttifaqı Konfederasiyasının (AHİK) şöbə müdiri Çingiz Tağıyev açıqlamasına görə, AHİK son illərdə dövlətin məşğulluq siyasətinin hazırlanması, çoxsaylı üzvlərinin hüquqlarının müdafiəsi, qanunvericilik əsasında sosial tərəfdaşlıq razılıqlarının əldə olunması istiqamətində mühüm işlər görür. AHİK həm də özəl müəssisələrdə ilk təşkilatların yaradılmasını təşviq edir. Atılan mühüm addımlardan biri də Azərbaycan hökuməti, AHİK və Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası arasında bağlanan üçtərəfli Baş Kollektiv Sazişdir. Ç.Tağıyev fikrincə, belə sazişin imzalanması işçilərin layiqli əməyini, yaşayışını və sərbəst inkişafını təmin edən maksimum əlverişli şəraitin yaradılmasına yönəlib.

Vaqif CƏLİL,
«Bakı xəbər» qəzeti

İnsan resurslarının inkişafı diqqət mərkəzindədir

Vergi sistemində həyata keçirilən islahatların səmərəli nəticələr verməsi ilk növbədə insan resursları ilə işin düzgün qurulmasından asılıdır. Bu reallıqdan çıxış edən Vergilər Nazirliyi xidmət əməkdaşlarının peşəkarlığının və ixtisas səviyyəsinin artırılmasını daim diqqət mərkəzində saxlayır, məqsədyönlü tədbirləri davam etdirir.

Dövlət vergi orqanlarının bütün fəaliyyət istiqamətləri üzrə inkişafı, elmi-texniki tərəqqinin tətbiqi yolu ilə modernləşdirilməsi, kadr ehtiyatının bacarıqlı gənclərlə zənginləşdirilməsi nazirliyin həyata keçirdiyi siyasətin strateji xəttini təşkil edir. 2013-cü ilin sonundan vergi orqanları əməkdaşlarının peşə hazırlığı səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə elmi konsepsiyalara əsaslanan bir sıra layihələr hazırlanaraq reallaşdırılıb, eləcə də fasiləsiz, sistemli, səmərəli və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan keyfiyyətli təhsilin, təlimin və tədrisin təmini istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib.

2013-cü ilin birinci yarısında Tədris Mərkəzində kurslar üzrə tədris-mövzu planları, tədris proqramları qanunvericiliyə və normativ-hüquqi aktlara edilmiş əlavə və dəyişikliklər, eləcə də dinləyicilərin tədris tələbatları nəzərə alınmaqla yenidən hazırlanıb. Vergilər nazirinin əmrləri əsasında vergi orqanlarının orta menecerlər və mütəxəssislər qruplarına aid edilən əməkdaşları üçün funksional istiqamətlərə uyğun tədris-mövzu planları yeni redaksiyada təsdiqlənib. Tədrisin səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün tədris proqramları və mövzuları vergi orqanlarının ehtiyacları əsasında müəyyən edilərək tərtib olunub.

Tədris Mərkəzinin 2013-2014-cü illər üçün Tədris Proqramı hazırlanıb, AVİS-də «Tədris» altisistemini bir sıra yeni modulunu istifadəyə verilib.

Vergi orqanı əməkdaşları üçün tədrisin kəfiyyətli göstəricisi kimi təqvim ili ərzində bir orta statistik vergi işçisinə düşən optimal tədris günlərinin sayı əsas götürülür. Əksər inkişaf etmiş ölkələrdə, o cümlədən Avropadaxılı Vergi

Administrasiyaları Təşkilatına (IOTA) üzv ölkələrin vergi orqanlarında il ərzində bir vergi işçisi üçün bir həftə (5 iş günü) qəbul edilib. 2013-cü ilin birinci yarısında bir vergi orqanı əməkdaşına düşən təlim günlərinin sayı 2,5 olub. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2011-ci il ərzində həmin göstəricinin kəmiyyəti 3,2, keçən il isə 3,7 təşkil edib.

«Vergi və investisiya mühiti», habelə «İqtisadiyyatın vergi tənzimlənməsi mexanizminin stimullaşdırıcı rolunun artırılması istiqamətləri» adlı monoqrafiyalar, eləcə də Tədris Mərkəzi əməkdaşlarının müəllifliyi ilə yerli və xarici ölkələrin nüfuzlu elmi jurnallarında vergitutmanın müxtəlif mövzularına həsr olunmuş 10 elmi məqalə, o cümlədən «Azərbaycanın vergi jurnalı»nda 6 məqalə nəşr olunub.

Vergi əməkdaşlarının tədrisinin təşkili sahəsində təcrübə mübadiləsinin həyata keçirilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin nümayəndə heyəti 2013-cü ilin aprel ayında Birləşmiş Krallıqda səfərdə olaraq Gəzir və Gömrük İdarəsində müxtəlif mövzular ətrafında səmərəli müzakirələr aparıblar. Səfər çərçivəsində Mərkəzin əməkdaşlarına tədris ehtiyaclarının təsnifatı və müəyyənləşdirilməsi, karyeranın idarə olunması, təlim proqramının hazırlanması, bacarıqların idarə olunması və peşə hazırlığı, liderlik, idarəetmə və digər mövzularda təlimlər keçilib.

IOTA-nın 2013-cü il mayın 22-dən 24-dək Vyana şəhərində təşkil etdiyi «Təlim Forumu»nda nazirliyi təmsil edənlərdən biri də mərkəzin əməkdaşı olub. Forumda tədris və təlimin bizneslə əlaqəsi, keyfiyyətli tədris, istedadların idarə olunması və təlim, təhsilin yeni üsulları: elektron təhsil, kombinasiya olunmuş təhsil və mobil təhsil, yeni təlim metodları («açıq səma» - «open space») və s. məsələlər müzakirə edilib.

Vergilər Nazirliyi sistemində təlim-tədris sahəsində davamlı inkişafın təmini, təlim və tədrisin səmərəliliyinin artırılması, bu sahədə işin beynəlxalq səviyyədə qurulması məqsədilə IOTA-nın 2014-cü ildə olacaq növbəti 11-ci Təlim Forumunun Tədris Mərkəzində keçirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir.

İşsizlik səviyyəsi azalır

İşçilərlə əmək müqaviləsinin imzalanması məşğulluğun artmasına müsbət təsir göstərir

Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT) dünya ölkələrində məşğulluğun vəziyyətinə dair hesabatını açıqlayıb. Hesabatda son illər işsizliyin azaldılması, müxtəlif sosial kateqoriyalar üzrə məşğulluq vəziyyəti öz əksini tapıb.

Qeyd olunduğuna görə, hazırda dünyada 200 milyon nəfərdən çox işsiz vardır. Bunun 45,5 milyonu (ötən illə müqayisədə 1,5 milyon çox) inkişaf etmiş ölkələrin, 156 milyonu isə inkişaf etməkdə olan ölkələrin payına düşür. Hazırda dünya ölkələrinin bözilərində məşğulluq özünün böhrandan əvvəlki səviyyəsini ötürüb, digərlərində məşğulluq yüksəldə, böhrandan əvvəlki səviyyəyə çatmayıb. Digər qrup ölkələrdə isə məşğulluq azalıb. Mövcud dinamika nəzərə alınmaqla məşğulluğun böhrandan əvvəlki səviyyəyə çatmasının inkişaf etməkdə olan ölkələrdə 2015-ci ildə, inkişaf etmiş ölkələrdə isə 2017-ci ildə baş verəcəyi gözlənilir.

Təşkilat qeyd edir ki, bu region ölkələrinin əksəriyyəti gənclərin işlə təmin olunması sahəsində problemlərlə üzləşməkdə davam edir. 2017-ci ildə MDB ölkələrində gənclər arasında işsizlik səviyyəsinin 17,3% (kişilər) və 17,7% (qadınlar) olacağı proqnozlaşdırılır. Regionda əmək bazarında mövcud olan əsas problem qeyri-rəsmi məşğulluqdur.

BƏT MDB regionunda işsizliyin azaldılması ilə bağlı Azərbaycanın həyata keçirdiyi məqsədlilə dövlət proqramlarının fayda verdiyini diqqətə çatdırır. Ölkədə işsizliyin son illər ərzində aşağı düşdüyünü qeyd edən hesabat müəlliflərinin fikrincə, son illər orta yaşlı insanlar və gənclər arasında işsizlik daha çox azalıb. Məşğulluğa respublikanın müxtəlif yerlərində təşkil olunan əmək yarmarkaları da öz töhfəsini verir. Yarmarkaların keçirilməsi iş axtaran gənclərin əksəriyyətini istədiyi işlərlə təmin olunmasına imkan verib. Ölkədə gənclər arasında işsizlik səviyyəsi 2000-ci ildə 20% təşkil edirdisə, hazırda

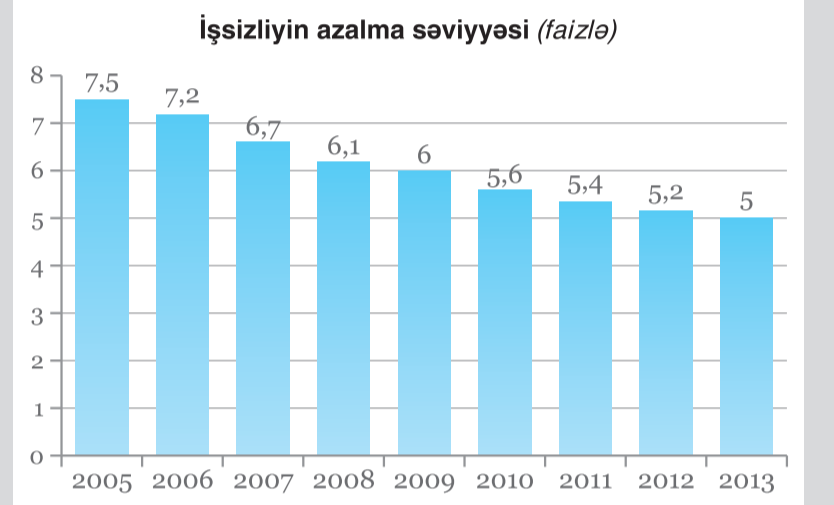
bu rəqəm 5%-ə enib.

Əmək və Əhəlin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Dövlət Məşğulluq Xidmətinin Əmək bazarının təhlili və statistika şöbəsinin müdiri İsa Həsənovun sözlərinə görə, respublikada iqtisadi fəal əhəlinin sayı 4 milyon 634 min nəfərdən yuxarıdır. Onların da 4 milyon 388 min nəfərini məşğul əhali təşkil edir. 250 minə yaxın vətəndaş işsiz sayılır və bu da iqtisadi fəal əhəlinin cəmi 5,4%-i deməkdir.

Respublikamızda yeni istehsal və emal müəssisələrinin, xidmət və digər infrastruktur, turizm, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və digər sahələr üzrə obyektlərin yaradılması əhəlinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, onların güzəranının yaxşılaşdırılmasına tökan verib və nəticədə bütün rayonların sosial həyatında ciddi dəyişikliklər baş verib. İstehsalın strukturunun də-

xını Bakı şəhəri və Abşeron iqtisadi rayonuna, yerlərin təxminən 70%-i isə regionlara aiddir. İş yerlərinin ən böyük hissəsi (13%) Aran rayonlarında açılıb. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun payı təxminən 9% təşkil edir. Naxçıvan, Abşeron, Lənkəran, eləcə də Quba-Xaçmaz və Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonları bu sahədə 7% paya malikdir. İş yerlərinin 70%-i fiziki şəxslərə məxsus müəssisələrdə qeyd alınıb ki, bu da ölkədə sahibkarlıq sektorunun, özəl bölmənin dinamik inkişafının göstəricisi sayıla bilər. Yeni müəssisələrin cəmi 5%-i dövlət mülkiyyətinə aiddir, qeyri-dövlət bölməsinin çəkisi 95%-ə çatıb.

Azərbaycan hökumətinin müəssisə və təşkilatlarda işçilərlə əmək müqavilələrinin imzalanması sayəsində işi gücləndirməsi, əmək bazarına nəzarət tədbirləri çərçivəsində Vergilər, Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi na-

yışməsi və yeni rəqabətə davamlı istehsal sahələrinin yaradılması insanların iş yerləri ilə təmin olunmasına imkan yaradıb. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı birinci Dövlət Proqramı ilə yanaşı, 2009-2013-cü illəri əhatə edən proqramın da əsas xüsusiyyətlərindən biri yeni müəssisələrin və iş yerlərinin yaradılması ilə bağlıdır. İkinci proqramın icrasının dörd ilinin yekun nəticələri göstərir ki, yeni yaradılmış iş yerlərinin böyük əksəriyyəti yenə də bölgələrin payına düşür.

Birinci yarımillikdə yaradılmış 55 min iş yerinin 30%-ə ya-

zirləkləri, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun əmək münasibətlərinin tənzimlənməsi üçün bir sıra zoruru tədbirlər görməsi də məşğulluğun artmasına ciddi təsir göstərir. İşgötürənlərin işçilərlə əmək müqaviləsinin imzalaması ilə yanaşı, müqavilədə əmək haqlarının düzgün göstərilməsi də vəziyyətin yaxşılaşmasına şərait yaradır. 2012-ci ildən başlayaraq bu sahədə xeyli iş görüldü. Ötən dövr ərzində 200 minə yaxın əmək müqaviləsi bağlandı. Hazırda bu istiqamətdə sistemli tədbirlər davam etdirilir.

E.CƏFƏRLİ

Azərbaycanın Biznes İnam İndeksində irəliləmiş var

Mərkəzi Bank (MB) 2013-cü ilin birinci yarısında ölkənin real sektorunda apardığı monitorinqin nəticələrini açıqlayıb. Monitorinqə əsasən, iqtisadiyyatın bir çox sahələrində artım dinamikası baş verib, istehsalın həcmi yüksəlib, eyni zamanda real sektorun strukturunun xeyli təkmilləşməsi iqtisadiyyatın saxlənmasında mühüm rol oynayır. Səmərali investisiya siyasəti biznes sektorunda fəallığın yüksəlməsinə ciddi təsir göstərib. Nəticədə bu faktorlar və digər iqtisadi amillər Azərbaycanın Biznes İnam İndeksində əhəmiyyətli dərcədə yaxşılaşmasına səbəb olub. Bu, son 5 ildə ən yaxşı göstərici hesab olunur.

Biznes İnam İndeksində yüksəlməsində əsas müsbət meyar birbaşa qeyri-neft sənayesi ilə bağlıdır. Sənayedə istehsalın artması ilə ümumi daxili məhsulda qeyri-neft sənayesinin həcmi digər bölmələri üstələyib, eyni zamanda sənaye məhsullarının satışının artmasına imkan verib. Xarici ticarətdə sənayenin payı 3 dəfəyə yaxın artıb. 2008-ci ildən başlayaraq ölkənin ticarət, emal sənayesi, xidmət və tikinti sektorlarında fəaliyyət göstərən və ümumilikdə 450-dən artıq müəssisə və təşkilatın istehsal-satış im-

kanları yaxşılaşdı. Xidmət sektorunda ən yüksək gözləntilər rabitə və hotel xidmətləri sektorlarına aiddir.

MB hesab edir ki, monitorinq qeyri-neft sektorunda iqtisadi aktivlik üzrə gözləntilərin optimist olduğunu göstərir. Ümumilikdə, real sektorun monitorinqinin nəticələri son aylar qeyri-neft sənayesində istehsalın artan, dövryyəsi çoxalan müəssisələrin sayının yüksəldiyini və bu sahədə dayanıqlı meylin müşahidə olunduğunu əks etdirir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun və Asiya İnkişaf Bankının ekspertlərinin rəyinə əsasən, biznes sektorunda inam indeksi ölkədəki biznes şəraitinin hansı səviyyədə olduğunu ifadə edir. Hazırda Avropanın inkişaf etmiş iri şirkətləri, Almaniya və Fransanın holdinqləri və sənaye məqnatlarının istehsal sahələrini dərkəlməsi, işçilərin ixtisasları sahibkarlıq subyektlərinin, potensial investorların marağını azalmasına, biznesə etimadın aşağı düşməsinə gətirib çıxarıb. Avropada son 3 ildə biznes etimadı ən aşağı səviyyəyə düşüb. Biznes mühitini səciyyələndirən IFO indeksi 23 bənd enib.

Valyuta Fondunun iqtisadi xülasələrinə əsasən, əlverişli biznes mühiti Azərbaycanda iqtisadi fəallığı artırır. 2013-cü ilin birinci yarısında ölkədə iqtisadi artım

davam edib, xarici iqtisadi mövqə əlverişli olub. Qeyri-neft sektorunun artım dinamikası daha da sürətlənib. Dövlətin sosial-iqtisadi inkişafa və infraqstruktura göstərdiyi dəstək faydalı olub. İnflyasiyanın aşağı birrəqəmli səviyyədə saxlanması, manatın məzənəninin sabitliyi, maliyyə sabitliyinin və dayanıqlılığının qorunması kimi hədəflərin həyata keçirilməsi, əhəlinin gəlirlərinin re-

al artımı, inflyasiyanın əhəmiyyətli dərəcədə aşağı olması, manatın məzənəninin sabitliyi və digər faktorlar qeyri-neft iqtisadiyyatının və ixracının beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinə müsbət təsir edib. Azərbaycana olan marağı və iqtisadi mənafələri nəzərə alan dövlət xarici investorların fəaliyyətinə şərait yaradır. Ölkədə investisiya mühitinin əlverişli olması xarici sərmayədarları cəlb edən ən mühüm amillərdən biridir. Azad sahibkarlığa, yerli və xarici sərmayədarlara yaradılan münasib şərait, təhlükəsiz investisiya mühiti iqtisadi inkişaf üçün gərəklilə investisiyaları stimullaşdırır.

Beynəlxalq Valyuta Fondu biznes inamın əsas elementlərindən biri kimi sahibkarlıq fəaliyyəti

növlərinin lisenziyalaşdırılması təkmilləşməsinə diqqət çəkir. Son illər Azərbaycanda bu sahədə bir sıra işlər görüldü, sahibkarlığın inkişafına mane olan halların aradan qaldırılması üçün addımlar atılıb: lisenziya verən dövlət orqanları tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olanlara qarşı neqativ hallar aradan qaldırılıb, bürokratik əngəllərə son qoyulub. Xüsusi icazə tələb

edən fəaliyyət növlərinin sayı kəskin sürətdə azaldılıb, lisenziya müddəti uzadılib, lisenziya verilməsi prosesində dövlət orqanları tərəfindən sui-istifadə hallarına yol verməyən və bu sahədə şəffaflığı təmin edən qaydalar tətbiq edilib.

Son 2 ildə sahibkarlara daha əlverişli şəraitin yaradılmasının daha bir təzahürü lisenziyaların verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsidir. Fiziki və hüquqi şəxslər üçün lisenziyaların verilməsi, qrant müqavilələrinin alınmasının elektron qaydada aparılması, bu sahədə müvafiq rüsum və ödənişlərin Hökumət Ödənişləri Portalı çərçivəsində həyata keçirilməsi təmin edilib. Elektron xidmətlərin tətbiqi biznes sektorunda səmərəliliyin yük-

səlməsinə, sahibkarlar və icra strukturları arasında əlaqələrin keyfiyyətinin yaxşılaşmasına, operativliyin təmin olunmasına, şəffaflığın daha da artırılmasına müsbət təsir göstərib.

Qeyd olunduğuna görə, iqtisadi sahədə aparılan islahatların mühüm istiqamətlərindən biri biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyətinə başlayanlar üçün qeydiyyat və digər sə-

nədləşdirmə prosedurlarının asanlaşdırılmasıdır. Biznesə inam ölkənin maliyyə qurumlarının və bankların özəl sektora yönəldiyi kreditlərin həcmində də özünü göstərir. Sahibkarlığa dövlət dəstəyi ilə yanaşı, özəl banklar tərəfindən verilən kreditlərin həcmi artıb, həmçinin kreditlərin məbləğinin yüksəlməsi, kreditlərin verilməsinin yumşaldılması və güzəştlərin tətbiqi sahibkarlıq sektorunda etimad və etibar göstəricisi hesab olunur. 2013-cü ilin birinci yarısında banklar tərəfindən verilən və iqtisadiyyatda istifadə olunan kreditlərin həcmi 13,8 milyard manata çatıb ki, bu da son 5 ildə ən yaxşı göstəricidir. Təkcə son bir ildə özəl sektora verilən kreditlərin həcmi 28,3% artıb. Yeri gəlmişkən, kredit qoyuluşunun

63%-i özəl banklar, 3%-i bank olmayan kredit təşkilatları tərəfindən həyata keçirilib. Kreditlərin 76,5%-ini uzunmüddətli kreditlər təşkil edib. Bütün bunlar son nəticədə biznes fəaliyyətinə etimadın yüksəldiyini göstərir.

Biznesə etimadın yüksəlməsində vergi ödəyicilərinə yaradılan əlverişli şərait də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Vergi sistemində tətbiq olunan «bir pəncərə» prinsipi biznes inkişafına, azad rəqabət prinsipinin formalaşmasına güclü dəstək olmaqla yanaşı, sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin qeydiyyatının əhəmiyyətli dərəcədə asanlaşmasına səbəb olub.

Ədalətli rəqabət mühitinin formalaşdırılması məqsədilə qanunsuz sahibkarlığın və vergi orqanında uçota durmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma hallarının qarşısının alınması istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi, həmçinin sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi məqsədilə təsərrüfat subyektlərinin qeydiyyatı sisteminin təkmilləşdirilməsi də əlverişli biznes mühitinə təsir edir.

Elbrus CƏFƏRLİ

İnvestisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi prioritet vəzifələrdəndir

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu sahibkarlığın, xüsusilə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına və əhəlinin işgüzarlıq fəaliyyətinin artırılmasına kömək göstərmək, onlara maliyyə dəstəyi vermək məqsədilə təsis olunub. Fondun fəaliyyətində ən böyük maraq doğuran istiqamətlərdən biri də güzəştli kreditlərin alınmasına şərait yaratmasıdır.

Güzəştli kredit almaq üçün atılacaq ilk addım

Sahibkarlığın inkişafında böyük rol alan güzəştli kreditlərin əldə olunması üçün sahibkar müvəkkil kredit təşkilatlarına müraciət etməlidir. Sahibkarlıq subyekti tərəfindən edilən müraciət müvəkkil kredit təşkilatı tərəfindən qeydiyyata alındıqdan sonra sahibkara müraciətin qeydiyyatı alınmasını təsdiqləyən müvafiq sənəd təqdim edilir. Müvəkkil kredit təşkilatları 10 iş günündən gec olmayaraq öz biznes maraqları və Sahibkarlığa Kömək Milli Fondun müəyyən etdiyi investisiya layihələrinin tərtib olunmasına dair minimal tələblər və qiymətləndirmə meyarlarına əsaslanaraq investisiya layihələrini təhlil edir və müsbət qiymətləndirdiyi layihələrə dair Fondun müəyyən etdiyi məlumatları və sənədləri Fonda təqdim edir. Fond 10 iş günü müddətində təqdim olunmuş layihələri ekspertizadan keçirir və kiçikhəcmli kreditlər istisna olmaqla, müvəkkil kredit təşkilatlarının təqdim etdiyi investisiya layihələrinin bilavasitə yerində ilkin monitorinqini həyata keçirir. Ekspertizanın nəticəsindən asılı olaraq Fond müraciətlərin təmin olunması və ya onlardan imtina edilməsi barədə müvəkkil kredit təşkilatlarına rəsmi məlumat verir.

Fondun vəsaitlərini istifadəsi bu istiqamətlər üzrədir:

- südlük və ətlük istiqamətli cins heyvandarlıq komplekslərinin yaradılması;
- quşçuluq təsərrüfatlarının yaradılması və ya bərpası;
- ət kəsimi və emalı müəssisələrinin yaradılması;
- çörək istehsalı zavodlarının tikilməsi;
- iri taxılçılıq və ya toxumçuluq təsərrüfatlarının yaradılması;
- üzümçülük təsərrüfatlarının və üzüm emalı müəssisələrinin yaradılması;
- istixana komplekslərinin yaradılması;
- intensiv bağçılıq və ya tingçilik təsərrüfatlarının yaradılması;
- meyvə-tərəvəz emalı müəssisələrinin yaradılması;
- meyvə-tərəvəz və taxıl tədarükü, saxlanması, satışı məqsədilə soyuducu anbar və taxıl anbarı komplekslərinin yaradılması;
- Sumqayıt Kimya, Balaxanı Sənaye parklarında və parklarda yaradılan müəssisələrin maliyyələşdirilməsi;
- Digər sənaye müəssisələrinin yaradılması;
- kiçik sahibkarlığın inkişafı.

Onu da qeyd edək ki, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun müəyyən etdiyi investisiya layihələrinin tərtib olunmasına dair minimal tələblər və qiymətləndirmə meyarlarına əsaslanaraq investisiya layihələrini təhlil edir və müsbət qiymətləndirdiyi layihələrə dair Fondun müəyyən etdiyi məlumatları və sənədləri Fonda təqdim edir. Fond 10 iş günü müddətində təqdim olunmuş layihələri ekspertizadan keçirir və kiçikhəcmli kreditlər istisna olmaqla, müvəkkil kredit təşkilatlarının təqdim etdiyi investisiya layihələrinin bilavasitə yerində ilkin monitorinqini həyata keçirir. Ekspertizanın nəticəsindən asılı olaraq Fond müraciətlərin təmin olunması və ya onlardan imtina edilməsi barədə müvəkkil kredit təşkilatlarına rəsmi məlumat verir.

Güzəştli kreditin vaxtından tez geri qaytarılması tələbi

Onu da qeyd edək ki, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun müəyyən etdiyi investisiya layihələrinin tərtib olunmasına dair minimal tələblər və qiymətləndirmə meyarlarına əsaslanaraq investisiya layihələrini təhlil edir və müsbət qiymətləndirdiyi layihələrə dair Fondun müəyyən etdiyi məlumatları və sənədləri Fonda təqdim edir. Fond 10 iş günü müddətində təqdim olunmuş layihələri ekspertizadan keçirir və kiçikhəcmli kreditlər istisna olmaqla, müvəkkil kredit təşkilatlarının təqdim etdiyi investisiya layihələrinin bilavasitə yerində ilkin monitorinqini həyata keçirir. Ekspertizanın nəticəsindən asılı olaraq Fond müraciətlərin təmin olunması və ya onlardan imtina edilməsi barədə müvəkkil kredit təşkilatlarına rəsmi məlumat verir.

Fondun vəsaitlərini istifadəsi bu istiqamətlər üzrədir:

- südlük və ətlük istiqamətli cins heyvandarlıq komplekslərinin yaradılması;
- quşçuluq təsərrüfatlarının yaradılması və ya bərpası;
- ət kəsimi və emalı müəssisələrinin yaradılması;
- çörək istehsalı zavodlarının tikilməsi;
- iri taxılçılıq və ya toxumçuluq təsərrüfatlarının yaradılması;
- üzümçülük təsərrüfatlarının və üzüm emalı müəssisələrinin yaradılması;
- istixana komplekslərinin yaradılması;
- intensiv bağçılıq və ya tingçilik təsərrüfatlarının yaradılması;
- meyvə-tərəvəz emalı müəssisələrinin yaradılması;
- meyvə-tərəvəz və taxıl tədarükü, saxlanması, satışı məqsədilə soyuducu anbar və taxıl anbarı komplekslərinin yaradılması;
- Sumqayıt Kimya, Balaxanı Sənaye parklarında və parklarda yaradılan müəssisələrin maliyyələşdirilməsi;
- Digər sənaye müəssisələrinin yaradılması;
- kiçik sahibkarlığın inkişafı.

Şəxslərin təminatı üzrə istifadəsinə nəzarət etmək məqsədilə Fond maliyyələşdirdiyi sahibkarlıq subyektlərində müstəqil monitorinqlər aparılır. Monitorinq zamanı güzəştli kredit vəsaitinin təminatı üzrə istifadə edilməməsi halları aşkar edildikdə Fondun yazılı tələbinə əsasən həmin sahibkarlıq subyektinə verilmiş güzəştli kredit və faiz borcu müvəkkil kredit təşkilatı tərəfindən sahibkarlıq subyektinin onun qarşısında öhdəliklərini icra edib-etməsindən asılı olmayaraq 10 iş günü ərzində Fondun hesabına köçürüldür.

Yeni iş yerləri açılır

Bu ilin ötən dövrü ərzində Fondun vəsaitləri hesabına respublika üzrə sahibkarlıq subyektlərinin 2.753 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 211,9 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir. Bu kreditlərin reallaşdırılması təmin edilmişdir. Bu kreditlərin reallaşdırılması təmin edilmişdir. Bu kreditlərin reallaşdırılması təmin edilmişdir.

AYTƏN

Sözün işığı

Mənim ilk kitab anlayışım düz 55 il öncəki birinci sinifdə oxuyan qızcağazın «Əlifba»sı ilə yaranıb. Ecazkar idi. İçindəki şəkillər, hərfələr, kəlmələr, kiçik şeirlər, hekayələr - əfsanəvi bir aləm... Hələ qoxusunu demirəm, sehrli bir ətir gəlirdi səhifələrdən. Hərdən üzüm qaldırır, acgözlüklə içimə çəkərdim bu qoxunu. İndi də o qoxu üçün burnum ucu göynəyir...

...Əlimin altında iki kitab var. İlk diqqəti çəkən onların rəngidir - ağ və mavi rənglərin qovuşduğu. Ağ - təmizlik, mavi - rahatlıq nişanəsi. Bir də incə və zövqlü tərtibat. Xoş bir aura.

«Əlifba» kitabımı xatırladım. «Vergilər haqqında etüdlər» və «Vergi mədəniyyəti» kitablarının müəllifi elmi ictimaiyyətin yaxşı tanıdığı nüfuzlu alim, iqtisadiyyat elmləri doktoru, professor, AMEA-nın müxbir üzvü Akif Musayevdir.

Bu kitabların dilinin sadəliyi ilk andan məni tutur. Cümlələrin quruluşu, ifadələrin tutumu, fikrin oxucuya təlqini adamı heyran edir. Dünyanın tanınmış şəxsiyyətlərinin, Azərbaycanın görkəmli sənət adamlarının əbədini günəşli ilə müəllif təfəkkürünün ahəngli qovuşduğu gözəldir. Burada Azərbaycan ədəbi dilinin elmi və bədii üslubunun məqsədyönlü sintezi var.

Oxuduqca mənim üçün yeni, maraqlı bir dünya açılır. Lap o balaca qızcağazın «Əlifba» dünyasındakı kimi - hərflər, hecalar, kəlmələr, cümlələr və nəhayət, tanımağa başladığın, tanıdıqca da canından, qanından, içindən keçirdiyin, yaşadığın həyat həqiqətləri. Bəli, yaşadığım...

Vergi mədəniyyəti, dövlətin dayağı imiş. Əsərdə N.İ.Turgenevdən götürülmüş sitatda bu fikir çox aydın şəkildə təsvir edilmişdir. «Vergilərin loğv olunması tələb etmək cəmiyyətin özümlə loğv etmək deməkdir. Vətəndaşlar dövlət üçün heç nə etməsələr, dövlət də onlar üçün heç nə etməz». Yadıma anamdan eşitdiyim olmuş bir əhvalat düşdü: «Müharibə, aclıq illərində qonşumuzda Lala adında bir arvad olub. Bir-birindən 2-3 yaş böyük olan 3 oğlan uşağının əlinə torba verib göndərib biçilmiş taxıl

zəmisinə ki, yerə düşmüş sünbüllərdən yığıb götürsünlər ki, ac uşaqlar üçün kökə bişirsin. Uşaqlar bütün günü gəzib-dolaşır hərəsi 5-6 sünbül tapıb götürür. Ana sünbülləri tamizləyir, əl daşında üyüdüüb, biriki ovuc un düzəldir. Sacın üstündə uşaqların hərəsinə balaca - əl boyda bir kökə bişirib verir və ayağa durub üst-başını çırparaq: Hə, qadın! sən alım, indi də hərəniz kökənizin yarısını verin ananız», - deyir.

ruhuna qida verir. Alim isə idrakının, zəkasının sözü ilə bəşəriyyətin fikrinə, düşüncəsinə, bütövlükdə dünyagörüşünə ziya verir. İnsanlıq bu işıqdan kamilləşir, bütövləşir, qüdrətli olur.

Aşağı siniflərdə oxuyarkən zənn edirdim ki, qanunları alimlər yaradır. Demə, heç də belə deyilmiş, alimlər obyektiv həqiqəti aşkara çıxararaq seçilib, ağıllarının ziyası ilə o həqiqətləri işıqlandıran, insanınki edən şəxsiyyətlərdir.

Kitablarda millətin mövcudluğu onun: 1.dilinin; 2.mədəniyyətinin; 3.ərazisinin; 4.iqtisadiyyatının varlığı ilə şərtləndirilir. Dövlətin iqtisadiyyatı - onun «cibi» - özünü dolandırmaq imkanıdır. Düzgün tənzimlənməyən iqtisadiyyat dövlətin varlığı, qüdrəti deməkdir, zəruri yaşam düsturudur. İqtisadi imkanları dünyanın əksər dövlətləri üçün ölçətməz olan Azərbaycan dövlətinin iqtisadi idarəetmə işində

onun məqsədyönlü vergi siyasəti və cəmiyyətin vergi mədəniyyəti labüddür. Cəmiyyət o zaman güclü, mədəni ola bilər ki, ziyalı cəmiyyəti olsun. Bunları düşündükcə hörmətli alimin elmi araşdırmalarının, gərgin elmi tədqiqatlarının qiyməti göz önünə gəlir. Axı vətəndaş mövqeyi və səviyyəsi dövlətin həm iqtisadi gücü, hərbi qüdrəti, həm də dünya meydanında mövcudluğunun ən əsas şərtidir. Vətəndaş kamil olan dövlət yenilməzdir.

Çox sadə, adi kənd məktəblisindən təvəzökar, təmiz vicdanlı, saf əqidəli, yüksək mədəniyyətli, simasından təmkin və nur yağan, saçları bəyazlanmış bir el oğluna - tanınmış, hörmətli alim Akif Musayevə qədərki ömür yolunun bir adı var - zəhmət yolu! Tanrı sizi qorusun doğmalarınız, əzizləriniz üçün, bir də sizi tanıyan, işıqlı simanıza böyük hörmət bəsləyən, qiymətli elmi tədqiqatlarınız ehtiyacı olan Azərbaycan ictimaiyyəti üçün!

İdeal demirəm, eləcə nümunəvi vergi sistemi Azərbaycan arzularıyla!

Ziyafət ŞÜKUROVA,
Qaradağ rayonu
180 №-li məktəbin müəllimi

vergi təqvim

AVQUST						
I	II	III	IV	V	VI	VII
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüüyü halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

- 15 avqust - «5», «(5)» və «6».
- 20 avqust - «(1-1)», «3», «4», «8», «10.1», «10.2» və «10.3».

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalıdır.

«3» - Əlavə dəyər vergisi: ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün, hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq, qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - Aksiz vergisi: Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi ödəmələrini həyata keçirirlər. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi

dən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq, dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«5» - Əmlak vergisi: Əmlak vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim illidir. Fiziki şəxslər avqust ayının 15-dən gec olmayaraq illik əmlak vergisinin yarısını yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödəyirlər. Əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər cari vergi ödəmələri kimi hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq əvvəlki illəki əmlak vergisinin 20 faizi həcmində dövlət büdcəsinə vergi ödəyirlər. Əvvəlki hesabat illində əmlak vergisi ödəyicisi olmayan və növbəti illə bu verginin ödəyicisi olan, habelə yeni yaradılmış və əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər əmlakın əldə edildiyi rübdən sonra hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq həmin əmlaka görə hesablanmalı olan illik əmlak vergisi məbləğinin 20 faizi miqdarında cari vergi ödəmələrini həyata keçirirlər. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi

ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

«6» - Torpaq vergisi: Torpaq vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim illidir. Avqust ayının 15-dən gec olmayaraq illik torpaq vergisinin yarısını hüquqi şəxslər dövlət büdcəsinə, fiziki şəxslər isə yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödəyirlər.

«8» - Mədən vergisi: Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpic-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çılqı xammalı aid edilir.

«10.1» - Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi: Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortalılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər: Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunan digər ödəmələri verərək bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməlidirlər.

Vergi orqanları tərəfindən vergidən yayınma ilə bağlı aparılan tədbirlər zamanı bir sıra hallarda sahibkarlıq subyektlərində satıcı, mühasib, yaxud xidmətçi kimi işə cəlb olunan qadınların adından həyata keçirilən fırıldaqçılara da təsəvvüf olunur. Müəssisə sahibləri bəzən öz vergi cinayətlərini gündəlik 5-10 manata işləyən, vergilər və digər ödənişlər barədə məlumatı əzəl qadınların adına sənədləri rəsmiləşdirməklə vergidən yayınmağa çalışırlar. Təəssüf ki, bir sıra hallarda qadınlar özləri də vergi fırıldaqçılığında əsas fiqur rolunu oynayır, qanunsuzluğa rəvac verirlər.

Nuridə Allahverdiyeva hüquqi şəxslər yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olub. Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi kimi əvvəlki vergi hesablarını müvafiq vergi orqanına təqdim edib. Bir müddətdən sonra başqa biznesə üz tutub, daşınmaz əmlakın alqı-satqısı ilə məşğul olub. Amma qazandığı pullardan dövlət vergisini ödəməkdən imtina edib. 2005-ci ilin yanvar ayında daşınmaz əmlakın alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, Bakı şəhərində 293 kvadrat metr qeyri-yaşayış sahəsini Ədalət Quliyevdən 8.096 manata alaraq 2008-ci ilin mart ayında 304.804 manata satıb. Bu biznesdən 296 min manatdan çox gəlir əldə edib. Bu qədr qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəməyib. Beləliklə, Vergi Məcəlləsinin 101.3-cü maddəsinin tələblərini pozub. Qadın sahibkar bununla kifayətlənməyərək digər vergi pozuntularına da yol verib. Vergilər Nazirliyinə yazdığı müraciətində qadın sahibkarın bu qədər qazanca baxmayaraq, qeydiyyatda olduğu Bakı şəhəri Vergilər Departamentinə həmin ilin yekunlarına dair gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməməklə 59.341 manat məbləğində fiziki şəxsin

beynəlxalq panoram

Amerikada vətəndaşlıqdan imtina edənlərin sayı artıb

Aprel-iyun aylarında ABŞ-ın 1.130 sakini ölkə ilə öz hüquqi əlaqələrini kəsmişdir. ABŞ-ın baş vergi administrasiyası olan Ölkədaxili Gəlirlər Xidmətinin (IRS) məlumatına görə, bu göstərici ötən ilin göstəricisindən altı dəfə çoxdur.

öz hesablarındakı məbləğin 50%-i miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq oluna bilər. Vergi rejimindən narazı olan amerikalıların ölkədən axını iki il bundan qabaq başlamışdır. Məsələn, 2011-ci ildə «Facebook» sosial şəbəkəsinin qurucularından biri olan Eduardo Saverin kapitalın artımına görə mənfəət vergisini ödəməkdən azad olmaq üçün ABŞ vətəndaşlığını Sinqapur vətəndaşlığına dəyişmişdi. ABŞ-da hələlik vergi siyasətinin yumşaldılması gözlənilmir, çünki məhz vergi siyasəti ölkədə büdcə kəsirinin azalmasını təmin edən əsas mənbələrdən biridir. Beləliklə, ABŞ Konqresinin Vergilər üzrə birləşmiş komitəsi belə ümid edir ki, on il ərzində Amerika mühacirlərinin (ölkədən kənarda fəaliyyət göstərən vətəndaşların sayı təxminən 6 milyon nəfərdir) gəlirlərindən tutulacaq vergilər ölkə xəzinəsinə 8,7 milyard dollar vəsait gətirəcək.

Ekspertlərin rəyinə görə, bank hesablarına olan ciddi həssas tələblər və bütün bürokratik tələblərə riayət etmək üçün tələb olunan yüksək xərclər Amerika pasportu daşımağın «qiymətini bahalaşdırır». Bu ilin ilk rübündə vətəndaşlıqdan imtina edən amerikalıların sayı son 15 il ərzində rekord səviyyəyə çataraq 679 nəfər olmuşdur. İkinci rübdə bu göstərici daha iki dəfə artmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2009-cu ilin ikinci rübündə Amerika pasportundan imtina etmək istəyənlərin sayı minimum səviyyəyə enmişdi - cəmi 15 nəfər təşkil edirdi. İqtisadi Əməkdaş

lıq və İnkişaf Təşkilatının üzvləri arasında ABŞ yeganə ölkədir ki, vətəndaşların gəlirlərini onları harada yaşamalarından asılı olmayaraq vergiyə cəlb edir. Ekspertlərin fikrincə, vətəndaşların vətəndaşlıqdan imtina etmələrinin əsas səbəblərindən biri məhz vergi ilə bağlıdır. Xarici hesablardan vergi tutulması

barədə 2010-cu ildə qəbul olunan qanuna əsasən, ABŞ bütün xarici maliyyə qurumlarından Amerika vətəndaşlarının hesabları haqqında Ölkədaxili Gəlirlər Xidmətinə məlumat verməyi tələb edir. Bu gəlirləri vergi orqanlarından gizlətmək bankda hesabı olanlar üçün heç də əlverişli deyil, çünki onlara

Fransada büdcənin əsas gəlir mənbəyi dolayı vergilərdir

Bir neçə ay bundan əvvəl Fransanın vergi sistemi məşhur kino aktyoru Jerar Depardyenin ölkəni tərk etməsi ilə dünya mətbuatının gündəminə gəlmişdi. Bu fakt istər-istəməz bir sual da doğururdu: Avropanın inkişaf etmiş ölkələrində vergi sisteminin hansı özünəməxsusluğu var?

Fransada hazırda mövcud olan vergilər şərti olaraq 3 böyük qrupa ayrılır:

- əmtənin qiymətinə daxil edilən dolayı vergilər və ya istehlak vergiləri;
- mənfəət və gəlir vergiləri;
- mülkiyyət vergiləri.

Fransa büdcəsinin əsas gəlir mənbəyi dolayı vergilərdir ki, bunun da əsasını ƏDV təşkil edir. Hazırda ölkədə ƏDV-nin standart (18,6%) və azaldılmış (5,5%) dərəcəsi tətbiq edilir. ƏDV-nin azaldılmış dərəcəsi bir sıra kənd təsərrüfatı məhsullarına, ərzağa, dərmana, tibbi avadanlığa, yük və sərnişin daşınmasına və s. tətbiq olunur.

Fransa qanunvericiliyi ƏDV üzrə bir sıra güzəştlər nəzərdə tutur. Məsələn, aşağıdakılar ƏDV-dən azaddır:

- maliyyə ili ərzində ümumi dövriyyəsi müəyyən olunmuş məbləğdən çox olmayan kiçik müəssisələr;
- ixracla bağlı bütün əməliyyatlar. Sahibkarlıq subyektləri məhsul ixrac edərkən onun alınması və istehsalı zamanı ödədikləri ƏDV məbləğini geri almaq hüququna malikdirlər;
- bank və maliyyə fəaliyyəti;
- xüsusi həkim və müəllimlər;
- kənd təsərrüfatı və bəhəçilik;
- inzibati, sosial, mədəni və idman funksiyalarını yerinə yetirən dövlət müəssisələri.

Büdcənin əsas gəlir mənbələrindən biri də aksizlərdir. Fransada aksizli malların siyahısı genişdir. Neft məhsulları, elektrik enerjisi, tünd spirtli içkilər, pivə, tütün məmulatları, sığorta və birja əməliyyatları, oyun biznesi, televiziya reklamları və s. aksiz vergisinə cəlb olunur.

Spesifik və advolar dərəcə ilə tutulan gömrük rüsumları da istehlak vergilərinə aid edilir. Gömrük rüsumları dövlətin iqtisadi siyasətinin milli sənəyə və kənd təsərrüfatının müdafiəsinə yönəlmiş əsas alətidir.

Birbaşa vergilər arasında mənfəət və gəlir vergisi mühüm yer tutur. Mənfəət vergisi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan və qanunvericiliklə bu vergidən azad edilməyən bütün xüsusi və dövlət şirkətlərindən tutulur. Həm rezident, həm də qeyri rezidentlər Fransadakı fəaliyyətlərindən əldə etdikləri mənfəətdən bu vergini ödəyirlər. Şirkətlərin illik mənfəətinin məbləği vergitutma bazası hesab olunur. Hər bir şirkət vergi ilindən sonrakı ilin aprel ayının 1-nə qədər illik vergi bəyan-

naməsini vergi orqanlarına təqdim etməlidir. Şirkətlər son hesablamalar aparılana qədər hər rüb avans ödənişləri edirlər. Verginin standart dərəcəsi 33,33%-dir. Bundan başqa, torpaq sahələrindən, kənd təsərrüfatı fərmalarından və qiymətli kağızlardan əldə edilən gəlirlərə 10-24% intervalında azaldılmış dərəcə tətbiq olunur. Bir sıra şərtlərə əməl etməklə kənd təsərrüfatı kooperativləri və investisiya şirkətləri bu vergidən azad ola bilərlər.

Fiziki şəxslərin gəlir vergisi fiziki şəxsin əmək haqqı, pensiya, renta, kommersiya və qeyri-kommersiya fəaliyyətinin bütün növlərindən əldə edilən gəlirlər, mükafatlar da daxil olmaqla bütün gəlirlərindən tutulur və onun maksimal dərəcəsi 56,8%-dir. Fransa qanunvericiliyində vergiyə cəlb edilməyən minimum və sosial xarakterli müəyyən çıxımlar da nəzərdə tutulmuşdur.

Fransanın dövlət gəlirlərinin üçüncü ən böyük mənbəyi mülkiyyət və əmlak vergiləridir. Fransada mülkiyyət vergisi mütərəqqi xarakter daşıyır, ancaq gəlir vergisindən və mülkiyyət vergisinin cəmi ümumi gəlirin məbləğinin 85%-dən çox olmamalıdır. Mülkiyyət vergisinin maksimal dərəcəsi 1,5%-dir.

Fransada yerli vergitutma sistemi də kifayət qədər inkişaf etmişdir. Yerli büdcələrin ümumi həcmi dövlət büdcəsinin 60%-i həddindədir. Yerli hakimiyyət orqanları öz ərazilərində əlavə olaraq aşağıdakı vergi və yığımları təyin edə bilərlər:

- ərazinin təmizlənməsini görə vergi;
- mənzil vergisi;
- tikinti aparılmış sahələrə görə torpaq vergisi;
- kənd təsərrüfatı palatasının saxlanılmasına görə rüsum;
- sənaye-ticarət palatasının saxlanılmasına görə rüsum;
- mədənlərdən istifadə edilməsinə görə yığım;
- yaşlılıq vergisi.

Yerli hakimiyyət orqanları büdcəni formalaşdırarkən öz səlahiyyətlərinə daxil olan vergilərin dərəcələrini müstəqil surətdə müəyyənləşdirirlər. Lakin bu dərəcələr mərkəzi hakimiyyət tərəfindən qanunvericilik qaydasında müəyyən edilmiş həddən çox olmamalıdır.

Tikilmiş sahələrə görə torpaq vergisi daşınmaz əmlakın və istifadəsi kommersiya və sənaye məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş sahələrin dəyərindən tutulur. Dövlət əmlakının dəyəri, şəhərdən kəndə yerləşən və kənd təsərrüfatı məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş binaların dəyəri, yaş 75-dən yuxarı olan və ictimai fondlardan müavinət alan fiziki şəxslərə məxsus mənzil dəyəri bu vergidən azaddır.

Mənzil vergisi onun sahibi və ya icarədarı tərəfindən ödənilir. Aztəminatlı şəxslər isə bu vergidən tam və ya qismən azad edilə bilərlər.

Siqaretə tətbiq olunan vergi spirtli içkilərin istehlakını azaldır

Avqustun 12-də Amerikada Yale Universitetinin tədqiqatçıları maraqlı bir açıqlama ilə çıxış ediblər. Onlar bütün məhsullarına tətbiq olunan verginin dərəcəsinin artması ilə ABŞ əhalisinin böyük qismi tərəfindən nənki siqaretin, hətta spirtli

İçkilərin də istehlakını azaldığını bildiriblər.

Yeni tədqiqatın nəticəsi 2001-ci və 2004-cü illərdə ABŞ-ın 46 ştatından 21.500 nəfər siqaretçəkən sakini arasında keçirilən iki sorğunun məlumatlarına əsaslanır.

Tədqiqatçıların fikrincə, bütün məhsullarına tətbiq olunan vergi dərəcəsinin artdığı ştatlarda siqaretçəkən şəxslər tərəfindən spirtli içkilərin istehlakı 25%, birdəfəlik istehlak həcmi isə orta hesabla 10% aşağı düşmüşdür. Yeni tədqiqatın

müəlliflərindən olan Şerri Mak-Kiyin sözlərinə görə, təhlil spirtli içkilərdən sui-istifadəyə meyillil gənclər arasında vergi dərəcəsinin artması ilə spirtli içkilərin istehlakı arasında birbaşa əlaqənin olduğunu göstərmişdir.

Böyük Britaniyada vergi xidmətinin səmərəliliyi müzakirə edilir

Ölkənin vergi xidməti daha məhsuldar xidmət göstərsə, hökumət iqtisadiyyatın sosial əhəmiyyətli sahələrinə qoyulan investisiyaları əsaslı şəkildə artırabilir. Vergilərin yığılması üçün Kral Vergi Xidmətinin öz işinin səmərəliliyini artırması ilə Böyük Britaniya büdcəsinə hər il 20 milyard funt sterlinqdən artıq əlavə vəsait cəlb etmək mümkündür - ölkədə fəaliyyət göstərən Yerli İdarəetmə Orqanları Assosiasiyasının ekspertləri apardıqları son müqayisəli təhlildə bu qərara gəliblər. Hesabat müəllifləri belə hesab edirlər ki, Britaniyanın yerli hakimiyyət orqanları vergi öhdəliklərinin 97,5%-ni toplayaraq öz vergi fəaliyyətlərində ardıcıl olaraq yüksək səmərəlilik göstərir. Bununla belə, milli vergi xidmətinin göstəricisi

93,25% təşkil edir və bundan dövlət büdcəsi 32 milyard funt sterlinq itirir. Ekspertlər bu itkinin iki mənbəyini qeyd edirlər. Onların fikrincə, işin səmərəliliyinin artması ilə əlaqədar ortaya çıxan problemlərin aradan qaldırılmaması və vergi xidmətinin inzibati sahədə yol verdiyi səhvlər ucbandan 5 milyard funt sterlinq itirilir. 27 milyard vəsait itkisi isə vergi ödəyicilərinin vergi öhdəliklərini yerinə yetirməkdən yayınmaları nəticəsində olur. Maliyyə İdarəsi Assosiasiyasının rəhbəri Şeron Teylor diqqəti vergi inzi- batçılığının səmərəliliyini yaxşılaşdırılması üçün təcili tədbirlər görmək lazım olduğuna yö-

nəldərək bildirmişdir ki, ölkədə mövcud olan vergi itkilərinin səviyyəsi büdcə xərclərinin böyün edilmiş azaldılmasından

iki dəfə artıqdır, əlavə vergi yığımları isə səhiyyə və təhsil sahəsində dövlətin investisiya imkanlarını azaldır.

krossvord

Yuxarıdan aşağı:

1.Braziliya imperatoru (1798-1834); 2.İranda şəhər; 3.Bir sıra ölkələrdə pul vahidi; 4.Kazak qoşunlarında ali rütbə; 5.Karl Marksın məşhur əsərinin adı; 6.Türk tayfalarının biri; 9.Türk, islam və Yaxın Şərqi inanclarında adı çəkilən peyğəmbər; 11.Əşyanın sırasını və ya miqdarını bildiren əsas nitq hissəsi; 13.Qadın adı; 14.Ağrı-kəsici, temperatur salan, qan duruldan təsirlə dərman preparatı; 15.Balacaboy in-

san; 17.Yaponiyanın Sikoku adasında şəhər; 18.Kiyevin məşhur futbol klubu; 21.Tərki-dünya həyat tərzi sürən şəxs; 22.«Qalibiyyət» sözünün sinonimi; 23.Latviyanın paytaxtı.

Soldan sağa:

1.Xəzər dənizinin Abşeron körfəzində eyni adlı arxipelaqa aid ada; 5.Gildən hazırlanan meşət qabı; 7.İt cinsi; 8.ABŞ-da inzibati ərazi; 10.Çalışdığı sahəni yüksək

səviyyədə bilən şəxs; 12.Rusiya Federasiyası subyektlərindən biri; 14.Bitki cinsi; 16.Sığırxana, yataq və yaşayış evlərini özündə birləşdirən müvəqqəti yaşayış məskəni; 19.Fotoaparət markası; 20.Ədədin yüzdə bir hissəsi; 24.Kələmçiyəyikimilər fəsiləsinin kələm cinsinə aid bitki növü; 25.Dərin sularda tədqiqat aparmaq üçün avtomatik idarə olunan aparat; 26.Hər hansı musiqi səsini şərti qrafik işarəsi; 27.Dəftərxana ləvazimatı.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Adana; 2.Kirvə; 3.Rado; 4.Estamp; 5.Mulasen; 6.Sabunçu; 9.Oniça; 11.Ziğ; 13.Qrant; 14.Axundov (Süleyman Sani); 15.Dübüffe (Jan); 17.Sir; 18.Azımut; 21.Freyd (Ziqmund); 22.Oktar; 23.Etna. Soldan sağa: 1.Akkordeon; 5.Mis; 7.Afrodita; 8.Klub; 10.Azer (Zeynalov); 12.Amundsen (Roald); 14.Ağdərə; 16.Uçansu; 19.Urbanizm; 20.Afro (Bazaldella); 24.Dəfo (Daniel); 25.Emittent; 26.Vie; 27.Autsayder.

Vergilər Nazirliyinin kollektiv Vergi Auditi Departamentinin rəis müavini Rəqif Qurbanova atası **Qurban müəllimin** vəfatından kədərliyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Vergilər Nazirliyinin kollektiv 13 saylı Ərazi Vergilər İdarəsinin şöbə rəisi Rəhman Abdullayevə oğlu **İbrahimin** vəfatından kədərliyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Vergilər Nazirliyinin kollektiv nazirliyin iqtisadi təhlil və sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı Baş İdarəsinin şöbə rəisi Valide Muradovaya qardaşı **Vidadi müəllimin** vəfatından kədərliyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

idman

Azərbaycan gimnastları Dünya Kuboku yarışlarında iştirak etmişlər

Sankt-Peterburqda dünya çempionatının prelüdiyası başa çatmışdır. Bədi gimnastlar Dünya Kuboku oyunlarında ən yaxşı idmançı adını qazanmaq üçün qızgın mübarizə aparmışlar.

Azərbaycan gimnastı Marina Durunda dörd finalın hamısında çıxış etmişdir. Onun ən yaxşı nəticəsi lentlə sonuncu hərəkətlərdə qeydə alınmışdır - M.Durunda beşinci yer tutmuşdur. Üçüncü yerə sahib olmaq üçün gimnastımızın cəmi 0,4 balı çatmamışdır.

Azərbaycan Gimnastika Federasiyasından verilən məlumata görə, çoxnövcülkdə Marina 54 iştirakçı arasında beşinci yer tutmuşdur.

Əsas mükafata daha bir iddiaçı - Lalə Yusifova komanda yoldaşından iki pillə aşağıda qərarlaşmışdır. Yeri gəlmişkən, Lalənin ölməz Çarli Çaplinin çəkildiyi səssiz filməndən topla təmrində göstərdiyi səhnə mövsümün ən gözəl və qeyri-adi kompozisiyalarından biri olmuşdur. Təəssüf ki, bu təmrin gimnastımıza medal gətirməmişdir.

Ölkənin qrup komandasının aktivinə daha bir final yazılmışdır. Komanda üç topla və iki lentlə təmrinlərdə səkkizinci yer tutmuşdur. Çoxnövcülkdə Səbinə Qaratova, Səbinə Abbasova, Mənsurə Bağiyeva, Aliyə Paşayeva, Siyana Vasilyeva və İradə Axundzadə 24 kollektiv arasında analoji nəticə göstərmişlər.

«Synergy Baku» komandası «Baltic Chain Tour» yarışına qoşuldu

Finlandiya, Estoniya, Latviya və Litvanın yolları boyunca davam edəcək çoxgünlük «Baltic Chain Tour» velosiped yürüşünün 1-ci mərhələsi başa çatıb. Bu mərhələ Finlandiyanın Laxti şəhərində keçirilib.

«Synergy Baku» komandasında ən yaxşı nəticəni Kristof Şvaytser göstərmişdir - o, mərhələnin qalibindən 15 saniyə dala qalmış və 25-ci yerə tutmuşdur. Komandamızın digər üzvləri - irlandiyalı Konnor Makkonvey (28-ci yer) və Tural İskəndərov (30-cu yer) ilk otuzluğa düşmüşlər. Yarışda «Synergy Baku» komandasının tərkibində Kiril Pozdnyakov, Samir Cəbrayilov və Elçin Əsədov güclərini sınayırlar.

Güləşçilərimiz Bolqarıstanda keçirilən dünya çempionatında iki medal qazanmışlar

Bolqarıstanın Sofiya şəhərində gənclər arasında güləş üzrə dünya çempionatı davam edir. Çempionatın dördüncü günündə 48, 55, 63 və 72 kiloqram çəki dərəcəsinə yarışan qızlar mübarizə aparmışlar.

Raqnetta Qurbanzadə (63 kq) 1/8 finalda Rumıniya güləşçisi Laura Yelena Gavrilucu məğlub etmişdir. Növbəti mərhələdə qazaxıstanlı Yekaterina Larionovani da üstələyən güləşçimiz yarımfinala vəsiqə qazanmışdır. Yarımfinalda Raqnetta Qurbanzadə rusiyalı Svetlana Lipatova ilə görüşdən məğlub ayrılmış-

dır. Təmsilçimiz üçüncü yer uğrunda görüşdə çinli Kuanya Mani tam üstünlüklə məğlub etmiş və bürünc medal qazanmışdır.

Səbirə Əliyeva (72 kq) 1/8 finalda macarıstanlı Zsanet Nemethdən üstün olmuşdur. 1/4 finalda güləşçimiz serbiyalı Una Svetlana Tubanı da məğlub etmişdir. Yarımfinalda Yaponiya idmançısı Rino Abe ilə gərgin keçən qarşılaşmada məğlub olan güləşçimiz bürünc medal uğrunda görüşdə Ukrayna təmsilçisi Veronika Pavlyuka üzərində təmiz qələbə qazanmışdır.

Beləliklə, dünya çempionatında gənc qızların mübarizəsi başa çat-

mışdır. Yığma komandamızın üzvləri çempionatı 2 bürünc medalla təmməlamışlar.

Çempionatın sonuncu günündə 55, 66, 84 və 120 kiloqram çəki dərəcəsinə sərbəst güləşçilər mübarizə aparmışlar.

Güləşçilərimizdən Hacımurad Ömərrov (66 kq), Məhəmməd Abdullaxiqov (84 kq) və Əli Maqomedbirov (120 kq) bürünc medal qazanmışlar.

Dünya çempionatında komanda hesabında 49 xal toplayan güləşçilərimiz dünya üçüncüsü olmuşlar. İlk iki yeri Rusiya və İran komandaları tutmuşlar.

mozaika

Kitabxanalarda «Wi-Fi» zonaları

«2013-cü ilin Azərbaycan Respublikasında «İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili» elan edilməsi haqqında» prezident sərəncamının icrası, habelə kitabxanalarda oxucu auditoriyasının genişləndirmək məqsədilə bir çox kitabxanalarda oxu zalında «Wi-Fi» zonaları yaradılıb. «ICTnews» elektron xəbər xidmətinin məlumatına görə, bu barədə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin cari ilin birinci yarısında gördüyü işlərə dair hesabatında deyilir.

Həmçinin hesabatda qeyd olunur ki, C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasının nəzdində kitabxana-bibliografiya proseslərinin avtomatlaşdırılması, Elektron kataloqların ümumi Toplu kataloqu və «AZLİBNET» Milli Kitabxana-İnformasiya Mərkəzi yaradılıb. Toplu Kataloqun geniş tətbiqatı keçirilib və kataloq istifadəyə

verilib. Toplu Kataloq Azərbaycan Diplomatik Akademiyasının Elmi Kitabxanasının elektron bazasına daxil edilib.

Eyni zamanda, Gəncə şəhər, Bey-

ləqan, Xaçmaz, Göyçay, İsmayilli, Salyan, Şabran və Neftçala rayon MKS-ləri üçün nazirlik tərəfindən elektron nəşrlər alınaraq təmənnsiz olaraq göndərilib.

texnologiya

Ərk qalası

dayarlarımız

Elxanilər dövrü orta əsr Azərbaycan məmarlığı və şəhərsalma sənətinin inkişafında ən məsuldar mərhələ olmuşdur. Bu dövrün ən böyük memarlarından biri Əlişah Təbrizi idi. Xacə Tacəddin Əlişah Əbubəkr oğlu Təbrizi zəngin tacir və Elxanilər dövlətinin vəziri olmaqla yanaşı, XII əsrin sonlarından ömrünün axırına qədər memarlıq-şəhərsalma sənəti ilə məşğul olmuşdur. Onun zəngin yaradıcılıq irsindən Təbrizdə Şənb Qazan və Əlişah Cümə məscidi kompleksləri, Sultaniyyədə saray ansamblı, xeyriyyə kompleksi, cümə məscidi aşkarlanıb tədqiq edilmişdir. Xacə Tacəddin Əlişah 1311-ci ildə vəzir təyin edilmiş və elə həmin il də qalanın özülünü qoyulmuşdu. Bu kompleksə cümə məscidi, mədrəsə, türbə, hamam və bazarlar daxil idi. Təbrizin ən böyük məhəlləsinin meydanında - Narmiyən məhəlləsinin Köhn-Köhnə meydan adlanan yerində tikilmiş və islam dünyasının ən iri dini komplekslərindən olmuş bu nadir memarlıq ansamblından Əlişah Cümə məscidinin «Ərk qalası» adı ilə məşhur olan bir bölümü qalmışdır. Memarın başlıca məqsədi Sasanilərin özəmət simvoluna çevrilmiş və keçilməz sayılan Mədaindəki Xosrov tağını (Taq-i Kəsrani) ölçü etibarilə ötmək idi və buna da nail oldu. Kəsrə eyninin aşırımı 25,65 m olduğu halda Əlişah məscidi tağbəndinin aşırımı 30,15 m olmuşdur. Kəsrə eyninin hündürlüyü 37 metrdir. Əlişah məscidinin tağbəndinin hündürlüyü isə 40 metrdən uca imiş. Əlişah məscidi hələ tikilib qurtarmamış bütün islam dünyasında məşhur olmuşdu.

Əlişah məscidinin əsasına qoyulan ideya sonrakı inkişafını Türkiyədə aldı. Dünyanı iki hökmdar üçün kiçik sayan Əmir Teymurun (1370-1405) tikdirdiyi iri ölçülü komplekslərin - Şəhrəşəddə Ağsaray, Səmərqənddə Bibixanım və Türkiyədə Şəhrəşəddə Əhməd Yasəvi xatirə-kompleksi kimi məşhur abidələrin ümumi memarlığının ilham qaynağı Əlişah məscidi olmuşdur.

Qacarlar dövrünə qədər Ərk qalası dövlət qəsr kimi istifadə edilmişdir. Qacar şahzadəsi Abbas Mirzə sonradan burada qorxana-gözetçi yeri tikdirmişdir. XX əsrdə Təbrizin şəhər qala divarları kimi, iç qalası da dağıldıqdan sonra «Ərk qalası» adı Əlişah məscidinin qalına keçmişdir. Sonralar isə Səttarxan, Bağırخان və digər Təbriz mücahidlərinin sığınacaqlarından biri olmuşdur. Ərk qalası bir dəfə zəlzələdən, bir dəfə də çar Rusiyası ordusunun hücumundan xəsərət almışdır.

İndi Ərk qalası Təbrizin simvolu, böyük Elxani dövlətinin paytaxtı olmasının son şahididir.

Sosial şəbəkələr qəlb rahatlığı yaradırmı?

sağlam həyat tarzi

«Facebook» sosial şəbəkəsindən istifadə insanlara daim əlaqədə olmaq təəssüratı yaratmaqda kömək etsə də, onlara qəlb rahatlığı gətirmir. Miçigan Universiteti tədqiqatçılarının məlumatına görə, insan sosial şəbəkədə nə qədər vaxt keçirirsə, bir o qədər şəxsi həyatından narazı qalır, yüzlərlə virtual əlaqə saxlamaqla özünü xoşbəxt hiss etmir.

Araşdırma zamanı alimlər smartfon vasitəsilə öz səhifəsinə çıxışa malik yetkinlik yaşına çatmış 82 «Facebo-

ok» istifadəçisi arasında sorğu keçiriblər. Müəlliflər müxtəlif vaxtlarda olmaqla gündə 5 dəfə könnüllülərə «Hazırda özünü necə hiss edirsiniz?», «Hazırda həyəcanlısan?», «Hazırda özünü tənha hiss edirsiniz?», «Bizim son sorğumuzdan sonra səhifənə tez-tez daxil olmusan?», «Son sorğudan sonra insanlarla tez-tez ünsiyyətdə olmusan?» sualları ilə müraciət ediblər.

Müəlliflər iştirakçılardan tədqiqatdan əvvəl və sonra şəxsi həyatlarından razı olub-olmadıqlarını qiymət-

ləndirməyi xahiş edərək «Facebook»da daha çox vaxt keçirən insanlarda bir o qədər daxili rahatlığın aşağı olduğunu aşkar ediblər. Lakin bununla yanaşı, sınaq iştirakçılarının insanlarla üz-üzə və ya telefonla ünsiyyətinin əhval-ruhiyyəni yaxşılaşdırdığı da müəyyən olub. Müəlliflər hesab edirlər ki, onların araşdırımdan sonra gəldikləri qənaəti yalnız insanın özünü pis və ya tənha hiss etməsi zamanı sosial şəbəkədən tez-tez istifadəsi ilə izah etmək olmaz.

Elektrik lampasının rəngi depressiya yarada bilər

tam ciddi

İnsanın əhvalına ən az təsir qaranlıq göstərir. Qırmızı işığın da təsirinin az olduğunu bildirilir. Gecə vaxtı mavi və ya bəyaz işıq isə adamda çilgin əhval-ruhiyyə yaradır.

Bu sahədə araşdırmalar aparən tədqiqatçı Treysi Bedrozianın fikrincə, «gecə vaxtı işıqlandırılan otaqda oturmaq ona gətirib çıxarır ki, beynin əhvala cavabdeh olan hissəsi sutkanın düzgün olmayan vaxtı signal almağa başlayır (çünki əslində gecə istirahət

etməlidir). Nəticədə depressiya yarandıqca inkişaf etməyə başlayır».

İşıq gözlün qanqlionar hüceyrələrini alır. Onların işi əsasən isə «daxili saat» müəyyənləşir. Bu hüceyrələr beynin emosiya və əhvala cavabdeh zonaları ilə əlaqəlidir.

Bedrozian müxtəlif rəngli işığın laboratoriya siçanlarının davranışına təsirini öyrənməyi qərara alıb. Əvvəlcə cunqar siçanlarının dişiləri bir həftə boyunca gecəni qaranlıqda, sonra bir həftə sönük mavi işıqda, bəyaz işıqda (adi elektrik lampalarının işığı

kimi) və nəhayət, qırmızı işıqda keçirib. Heyvanların emosional vəziyyətini təyin etmək üçün onlara şirin məhlul verilib (emosional fon aşağı olan zaman onlar şirniyyatdan imtina edir).

Nəticədə siçanlar şirin məhlulu daha çox qaranlıqda və ya qırmızı işıqda keçirdikləri gecədən sonra qəbul edib. Heyvanların beyninin analizi göstərirdi ki, pis əhvaldan əziyyət çəkən siçanların neyronları arasında əlaqə yaxşı olmayıb. Bu isə depressiyanın qat-qat artması deməkdir.

Müdrilər deyib ki...

«Allah yalnız xəbərdarlıq edir, qərar verməksə sənə olındadır».

Çingiz Aytmatov (1928-2008)

